

การฝึกร่วมผสมทางทหาร Cobra Gold ในฐานะเครื่องมือตอบสนองมหาวิทยาลัยของ
สหรัฐอเมริกา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Cobra Gold Joint-Combined Military Exercise as an Instrument of US Grand Strategy

Wg.Cdr. Suwit Thithong

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in International Relations

Department of International Relations

FACULTY OF POLITICAL SCIENCE

Chulalongkorn University

Academic Year 2020

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อสารนิพนธ์

การฝึกร่วมผสมทางทหาร Cobra Gold ในฐานะเครื่องมือ
ตอบสนองมหาวิทยาลัยทหารศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา

โดย

น.ท.สุวิทย์ ใต้ทอง

สาขาวิชา

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยา เจริญยิ่ง

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.กรพินธุ์ พัวพันสวัสดิ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยา เจริญยิ่ง)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พิสุทธิ์ บุชบาร์ตัน)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สุวิทย์ ไททอง : การฝึกร่วมผสมทางทหาร Cobra Gold ในฐานะเครื่องมือตอบสนอง
 มหายุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา. (Cobra Gold Joint-Combined Military
 Exercise as an Instrument of US Grand Strategy) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ผศ. ดร.
 กัลยา เจริญยิ่ง

สารนิพนธ์นี้มุ่งค้นหาคำอธิบายของการฝึกร่วมผสมทางทหาร Cobra Gold ซึ่งจัด
 ขึ้นเป็นประจำทุกปีและมีประเทศไทยและสหรัฐอเมริกาเป็นเจ้าภาพร่วม การฝึกดังกล่าวได้ดำเนิน
 มากว่าสี่สิบปีและเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความร่วมมือทางทหารระหว่างสหรัฐอเมริกากับประเทศ
 ไทยที่มีมาอย่างยาวนาน สหรัฐอเมริกาใช้การฝึกดังกล่าวเป็นกิจกรรมในการฝึกฝนกำลังพลของ
 ตนเองและชาติพันธมิตรเพื่อดำรงความพร้อมในการปฏิบัติภารกิจ ปัจจุบันการฝึกได้ขยายจากการ
 ฝึกแบบทวิภาคีมาเป็นพหุภาคีและมีชาติสมาชิกเข้าร่วมการฝึกถึง 27 ประเทศ แม้จะเป็นการฝึก
 ทางทหารที่มีความสำคัญต่อสหรัฐอเมริกาอย่างยิ่ง แต่เมื่อประเทศไทยมีการรัฐประหารในปี
 ค.ศ.2006 และปี ค.ศ.2014 สหรัฐอเมริกาเองซึ่งมีหน้าที่ในการสนับสนุนและรักษาคุณค่าแบบเสรี
 นิยมประชาธิปไตย จึงต้องพิจารณาว่าจะยกเลิกการฝึกร่วมผสมทางทหารภายหลังการรัฐประหาร
 ทั้งสองครั้งหรือไม่ สารนิพนธ์นี้เสนอว่า การที่สหรัฐอเมริกาดัดสันใจให้มีการฝึกร่วมผสมทางทหาร
 Cobra Gold ภายหลังการรัฐประหารทั้งสองครั้ง เป็นผลมาจากการที่การฝึกดังกล่าวเป็นเครื่องมือ
 ตอบสนองต่อการดำเนินมหายุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาสองประการ ได้แก่การมุ่งสู่ความเป็นเลิศ
 ทางทหาร และการสร้างและรักษาระบบพันธมิตรของตนไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้บริบทความ
 มั่นคงที่มีการผงาดขึ้นของจีนมาเป็นมหาอำนาจที่ทำลายสถานภาพของสหรัฐอเมริกา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 CHULALONGKORN UNIVERSITY

สาขาวิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ   ลายมือชื่อนิสิต .....

ปีการศึกษา 2563   ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

6280132524 : MAJOR INTERNATIONAL RELATIONS

KEYWORD: US Grand Strategy, Military Preponderance, Alliance Assurance and Containment, Cobra Gold, Rise of China

Suwit Thithong : Cobra Gold Joint-Combined Military Exercise as an Instrument of US Grand Strategy. Advisor: Asst. Prof. Kalaya Chareonying, Ph.D.

This independent study aims to explore the utilities of the Joint-Combined Military Exercise Cobra Gold which is annually held by the United States of America and Thailand. The exercise has been a trademark of Thai-US military cooperation for nearly forty years. Not limited to both Armed Forces to train together to reach their maximum interoperability, the exercise has expanded from bilateral to multilateral with 27 nations joining the exercise each year. The exercise, however, has become a center of debate when the Thai Armed Forces staged a military coup in 2006 and 2014. While the US enjoys the benefit from the exercise militarily and diplomatically, it has the reputation as the leader and supporter of democracy and liberal values to uphold. Therefore, it was a dilemma for the US administration to decide whether the exercise should be continued or suspended. The paper argues that the US continued the Cobra Gold military exercise because of the necessity to maintain US grand strategy in terms of military preponderance and alliance assurance and containment, especially under the context of rising China as a competitive power challenging the US primacy.

Field of Study: International Relations

Student's Signature .....

Academic Year: 2020

Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

กระผมขอกราบขอบพระคุณ ผศ.ดร.กัลยา เจริญยิ่ง อาจารย์ที่ปรึกษาของกระผมที่ท่านมีมานะ อุทิศ และขันติ ในการอ่านร่างสารนิพนธ์ของกระผมจนสำเร็จลุล่วงมาได้ด้วยดี ทั้งยังแนะนำแหล่งอ้างอิงสำคัญที่ใช้เป็นฐานของสารนิพนธ์นี้ และขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.กรพิณธ์ พัวพันสวัสดิ์ ประธานกรรมการ และ ผศ.ดร.พงศ์พิสุทธิ์ บุขยารัตน์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการเพิ่มมุมมองที่น่าสนใจให้กับสารนิพนธ์ฉบับนี้

สำหรับข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานั้น ขอขอบพระคุณนาวาอากาศเอก อำนวย เกิดแก้ว รองผู้อำนวยการกองฝึกพร้อมและผสม สำนักวางแผนการฝึกพร้อมและผสม กรมยุทธการทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย ที่กรุณาสนับสนุนข้อมูลการฝึกพร้อมผสม Cobra Gold

ในการศึกษาและดำเนินการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ ต้องขอบคุณนิกเฟิร์น นกมี นกใหม่ น้อง ๆ ร่วมอาจารย์ที่ปรึกษา ที่ช่วยกันประคับประคองปีก ให้ลูกนกทุกตัวได้โบยบินในสารนิพนธ์ของตนเอง ตามมาตรฐานที่แม่นกได้วางไว้ให้ด้วยความรักที่หนักแน่น ซึ่งบางครั้งลูกนกอาจจะบอบเข้าไปบ้าง แต่ลูกนกตัวอื่น ๆ ก็ช่วยกันสมานแผล เยียวยา เป็นกำลังใจให้กันและกัน และเฝ้าปรารภจนถึงวันที่จะโฉบบินได้อย่างสง่างาม

ขอบคุณกำลังใจจากครอบครัวข้าพเจ้า น้องจูน ภรรยาอันเป็นที่รักที่ช่วยสนับสนุนทั้งกำลังใจและอาหารแสนอร่อย ออกโต ลูกชายตัวน้อยที่เป็นของขวัญจากพาคฟ้าในระหว่างที่พอกำลังศึกษาหลักสูตรนี้ พี่ ๆ น้อง ๆ หลักสูตร MAIR 17 ทุกท่าน รวมถึงเจ้าหน้าที่คณะทุกคนที่คอยสนับสนุนในระหว่างการศึกษาเรื่อยมา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สุวิทย์ ไท่ทอง

สารบัญ

	หน้า
.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
บทนำ.....	1
คำถามและข้อเสนอในการศึกษา.....	5
ข้อเสนอการวิจัย.....	5
ระเบียบวิธีการวิจัย.....	6
ขอบเขตและข้อจำกัด.....	6
โครงสร้างการนำเสนอแต่ละส่วน.....	7
ส่วนที่สอง.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับมหายุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา.....	8
แนวคิดในการสร้างและรักษาระบบพันธมิตรของสหรัฐอเมริกา.....	10
ความเชื่อมโยงระหว่างการฝึกร่วมผสม Cobra Gold และการดำเนินมหายุทธศาสตร์ของ สหรัฐอเมริกา.....	14
ส่วนที่สาม.....	17
บริบทการผงาดขึ้นของจีนต่อการดำเนินมหายุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา และผลกระทบต่อ การฝึกร่วมผสม Cobra Gold.....	17
บทสรุป.....	24
บรรณานุกรม.....	27

ประวัติผู้เขียน..... 32

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทนำ

“...สายสัมพันธ์แห่งมิตรภาพ (ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา) แต่เดิมนั้นได้ดำรงอยู่และผ่านการทดสอบของเวลา วางรากฐานไว้อย่างมั่นคงด้วยความสัมพันธ์ทางทหารของเรา ถูกหล่อหลอมให้เข้มแข็งด้วยความเป็นสหายศึกในเกาหลี และเวียดนาม และถูกลบคมให้พร้อมอยู่เสมอด้วยการฝึกร่วมผสม Cobra Gold การฝึกทางทหารที่ใหญ่ที่สุดที่ใช้กำลังทหารของสหรัฐอเมริกาที่ประจำการทุกทีในเอเชีย”

สุนทรพจน์ของประธานาธิบดีคลินตันในพิธีมอบปริญญาคุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พฤศจิกายน 1996

ความเป็นเลิศทางทหาร (Military preponderance) เป็นแนวทางหลักประการหนึ่งในสี่แนวทางการดำเนินมหายุทธศาสตร์ (Grand strategy) ของสหรัฐอเมริกาในการบรรลุความเป็นเจ้ามหาอำนาจของโลก (Global hegemon) โดยกำลังทหารของสหรัฐอเมริกาก็ต้องมีความพร้อมในการเคลื่อนกำลังพลและปฏิบัติการได้ในทุกส่วนของโลก และเพื่อดำรงสภาพความพร้อมดังกล่าว นั้น สหรัฐอเมริกาจึงจำเป็นต้องมีการฝึกทางทหาร (Military exercise) อยู่ทั่วทุกมุมโลก ซึ่งสหรัฐอเมริกาก็ใช้การฝึกทางทหารควบคู่ไปกับการดำเนินแนวทางประการที่สองของมหายุทธศาสตร์ คือการสร้างและรักษาระบบพันธมิตร (Allies assurance)¹

สำหรับการรักษาไว้ซึ่งระบบพันธมิตรนั้น กิจกรรมอย่างหนึ่งซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อรัฐที่เป็นพันธมิตรทางทหาร (Military alliance) ต่อกันก็คือ การฝึกร่วมผสมทางทหาร (Joint-combined military exercise)² ซึ่งวัตถุประสงค์หลักในการฝึกร่วมผสมทางทหารก็คือ

¹ มหายุทธศาสตร์ ประกอบไปด้วยองค์ประกอบสี่ด้าน ได้แก่ 1. ความเป็นเลิศทางทหาร 2. การสร้างและรักษาระบบพันธมิตร 3. การบูรณาการรัฐอื่นเข้าเป็นส่วนหนึ่งขององค์การและตลาดที่สหรัฐอเมริกาออกแบบ และ 4. การยับยั้งการแพร่กระจายของอาวุธนิวเคลียร์

² เอกสารเกี่ยวกับหลักนิยมทางทหารของสหรัฐอเมริกา (United States Military Doctrine) เรียกการฝึกทางทหารที่เกี่ยวข้องกับทหารต่างเหล่าทัพของชาติเดียวกันว่า การฝึกร่วม (Joint Exercise) และเรียกการฝึกทางทหารกับทหารต่างชาติว่า การฝึกผสม (Combined Exercise) ซึ่งกองทัพไทยใช้การเรียกตามหลักนิยมของสหรัฐอเมริกา

ต้องการเสริมสร้างขีดความสามารถในการปฏิบัติงานร่วมกัน (Interoperability) ซึ่งสามารถกระทำได้ทั้งในระบบพันธมิตรทางทหารแบบทวิภาคี (Bilateral) หรือแบบพหุภาคี (Multilateral) ซึ่งเมื่อการฝึกร่วมผสมทางทหารใด ๆ เกิดขึ้นแล้ว ก็จะกลายเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำตามวงรอบและนำไปสู่การเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างชาติพันธมิตรที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น สมดังคำกล่าวที่ประธานาธิบดีคลินตันได้กล่าวถึงการฝึก Cobra Gold ไว้ข้างต้น³

ความสำคัญอีกประการของการฝึกทางทหารต่อการดำเนินยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา ก็คือ เป็นเครื่องมือสร้างความสัมพันธ์ทางทหารเชิงพลวัติกรรม (Habitual military relationships) ต่อชาติพันธมิตรเพื่อดำรงอิทธิพลของตนในพื้นที่ที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์⁴ กล่าวคือ หลังจากที่สหรัฐอเมริกาเริ่มต้นการฝึกทางทหารกับชาติพันธมิตรใดแล้ว ก็จะดำรงการฝึกนั้นอยู่ประจำตามวาระ ซึ่งมีตั้งแต่ฝึกเป็นประจำทุกปี สองปีครั้ง หรือสี่ปีครั้ง โดยการฝึกครั้งแรกอาจจะเป็นการฝึกระดับทวิภาคีเพื่อตอบสนองภัยคุกคามที่มีอยู่ขณะนั้น ในการฝึกครั้งต่อไปมักจะมีสมาชิกใหม่ในภูมิภาคนั้น เข้าร่วมเสมอ โดยสาเหตุที่จำนวนชาติต่าง ๆ เข้าร่วมการฝึกทางทหารมากขึ้นแม้จะไม่ใช่ว่าชาติพันธมิตรทางทหารของสหรัฐอเมริกาคือ บริบทความมั่นคงที่เปลี่ยนไปจากภัยคุกคามตามแบบมาเป็นภัยคุกคามที่ไม่ใช่รัฐ (Non-state threats) เช่นภัยจากกลุ่มก่อการร้าย และความจำเป็นในการปฏิบัติการทางทหารกึ่งตามแบบ (Sub-conventional conflict) ที่มีเพิ่มมากขึ้น เช่น การจี้รักษาสันติภาพ หรือภารกิจบรรเทาสาธารณภัย ทำให้ชาติต่าง ๆ มีความจำเป็นต้องพึ่งพากันมากขึ้น⁵

³ Jordan Bernhardt, "The Causes and Consequences of Joint Military " (Doctor of Philosophy Dissertation, Standford University, 2020), 76.

⁴ Kyle Wolfley, "Training not to Fight: How Major Powers use Multinational Military Exercise to Manage Strategy Uncertainty" (Doctor of Philosophy Cornell University, 2018), 74.

⁵ Bernhardt, "The Causes and Consequences of Joint Military ".

Sub-conventional conflict ยังไม่มีหลักนิยามทางทหารที่ใช้อย่างเป็นทางการในกองทัพไทย ผู้วิจัยได้เทียบเคียงความหมายจากพจนานุกรมศัพท์ทหาร อังกฤษ-ไทย ฉบับใช้ร่วมสามเหล่าทัพ พ.ศ.๒๕๕๘ ของสถาบันวิชาป้องกันประเทศ โดยพจนานุกรมดังกล่าวได้นิยาม conventional warfare ว่าเป็นสงครามตามแบบ และ unconventional warfare ว่าเป็นสงครามนอกแบบ ซึ่ง sub-conventional conflict หมายถึงการใช้แนวทางอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การใช้กำลังทหารโดยตรง แต่ต้องการผลกระทบอย่างเดียวกันกับการใช้กำลังทหาร เช่น สงครามข้อมูลข่าวสาร การแสดงท่าทีแข็งกร้าวทางทะเล การโจมตีระบบคอมพิวเตอร์ รวมไปถึง การใช้อำนาจทางเศรษฐกิจบีบบังคับให้รัฐเป้าหมายกระทำตามแนวทางที่ตนเองต้องการ ซึ่ง sub-conventional conflict มีความหมายต่างไปจาก non-traditional security ที่มุ่งนิยามภัยคุกคามที่ไม่ได้เกิดจากรัฐอื่น เช่น ภัยธรรมชาติ

สำหรับประเทศไทยนั้น มีสถานภาพเป็นพันธมิตรทางทหารกับสหรัฐอเมริกาตามสนธิสัญญามะนิลา (Manila Pact) ซึ่งเป็นรากฐานในการก่อตั้งองค์การสนธิสัญญาป้องกันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asian Country Treaty Organization: SEATO) ตั้งแต่ปี ค.ศ.1954 และกระชับความสัมพันธ์แบบทวิภาคีด้วยแถลงการณ์ร่วมถนัด-รัสก์ (Thanat-Rusk Joint Communique) ในปี ค.ศ.1962 จึงมีความร่วมมือทางทหารต่อกันมาอย่างยาวนาน⁶ สำหรับการฝึกร่วมผสมทางทหารนั้น สหรัฐอเมริกาในสมัยประธานาธิบดีเรแกน ได้จัดให้มีการฝึกร่วมผสมทางทหารระหว่างสหรัฐอเมริกาและประเทศไทยเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ.1982 นับเป็นกิจกรรมทางทหารที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคนับตั้งแต่สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทหารกับไทย ซึ่งการฝึกร่วมผสมนี้ได้รับรหัสเรียกขานว่า Cobra Gold⁷ และได้มีการดำเนินมาอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยสถานการณ์การฝึกได้ปรับเปลี่ยนไปตามบริบทความมั่นคงของโลก จากการฝึกเพื่อต่อต้านการแผ่ขยายของลัทธิคอมมิวนิสต์และทำการฝึกเพื่อเพิ่มพูนทักษะการรบตามแบบ (Conventional warfare) เมื่อสิ้นสุดสงครามเย็นรูปแบบการฝึกก็ได้ปรับเปลี่ยนไป โดยเน้นการฝึกเพื่อรองรับภัยคุกคามแบบใหม่ที่สหรัฐอเมริกาและไทยต้องรับมือ เช่น การต่อต้านความไม่สงบ (Counterinsurgency Operations: COIN) หรือการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและการบรรเทาสาธารณภัย (Humanitarian Aid/Disaster Relief: HADR) ด้วยสถานการณ์การฝึกที่เป็นภัยคุกคามนอกแบบนี้เอง ทำให้ชาติที่ไม่ได้เป็นพันธมิตรทางทหารกับสหรัฐอเมริกาหรือไทยก็สามารถเข้าร่วมการฝึกได้ โดยล่าสุดมีชาติเข้าร่วมการฝึกถึง 27 ประเทศ และจัดต่อเนื่องมาเป็นครั้งที่ 40 (พฤษภาคม ค.ศ. 2021)⁸ นับได้ว่า เป็นการฝึกร่วมผสมที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

อย่างไรก็ตาม สหรัฐอเมริกาก็มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมคุณค่าเสรีนิยมประชาธิปไตย (Liberal values) มาอย่างยาวนาน และในห้วงเวลา 40 ปีที่ผ่านมา ก็ได้มีเหตุการณ์บางอย่างที่กระทบต่อการจัดการฝึกร่วมผสม Cobra Gold กล่าวคือ ความวุ่นวายทางการเมืองภายในประเทศไทยซึ่งนำไปสู่การรัฐประหารในปี ค.ศ.2006 และ 2014 เป็นเหตุให้สหรัฐอเมริกาต้องทบทวนถึง

⁶ Emma Chanlett-Avery, Ben Dolven, and Wil Mackey, *Thailand: Background and U.S. Relations*, Congressional Reserch Service (Washington D.C., 2015).

⁷ Benjamin Zawacki, *Thailand : Shifting Ground between the US and a Rising China* (London, UK: Zed Books Ltd., 2017).

⁸ "Cobra Gold 20: Opening Ceremony," U.S. Embassy & Consulate in Thailand, 2020, accessed 30 April 2021, https://th.usembassy.gov/cobra-gold-20-opening-ceremony/?_ga=2.50452329.1355102146.1619733835-254541229.1616307889.

ความเป็นไปได้ในการดำเนินการฝึกร่วมผสม Cobra Gold เนื่องจากกฎหมายของสหรัฐอเมริกา กำหนดให้รัฐบาลต้องระงับการให้ความช่วยเหลือแก่รัฐใด ๆ ที่มีการกระทำอันเป็นการโค่นล้มรัฐบาล ที่มาจากการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย⁹ โดยในปี ค.ศ.2006 สหรัฐอเมริกาได้ระงับความช่วยเหลือในโครงการซื้อขายอาวุธยุทโธปกรณ์ (Foreign Military Sale: FMS) วงเงิน 4.1 ล้านดอลลาร์ โครงการให้ความช่วยเหลือด้านการฝึกศึกษา ณ สหรัฐอเมริกา (US International Military Education and Training Program: IMET) วงเงิน 1.1 แสนดอลลาร์ การให้ความช่วยเหลือตาม มาตรา 1206 ของกฎหมายการป้องกันประเทศ (National Defence Authorization Act: NDAA) ด้านการรักษาความปลอดภัยทางทะเล (Maritime security) ให้แก่กองทัพเรือไทย 16.3 ล้านดอลลาร์ และความช่วยเหลือในโครงการรักษาสันติภาพ (Peace keeping) 3.29 ล้านดอลลาร์ รวมมูลค่างบประมาณความช่วยเหลือที่ถูกตัดถึง 24 ล้านดอลลาร์¹⁰ และในปี ค.ศ.2014 ได้มีการ ระงับความช่วยเหลือวงเงิน 4.7 ล้านดอลลาร์พร้อมทั้งพิจารณาย้ายการฝึกไปที่ดาร์วิน ประเทศ ออสเตรเลียซึ่งมีกองกำลังนาวิกโยธินสหรัฐอเมริกาประจำการตามนโยบาย Pivot to Asia¹¹

ทั้งนี้ ห้วงเวลาปี ค.ศ.2006 – 2014 มีบริบทความมั่นคงที่เปลี่ยนไปจากการที่สหรัฐอเมริกา เป็นผู้ขึ้นาระเบียบโลกแต่เพียงผู้เดียว (Unipolarity) ภายหลังจากสงครามเย็น โดยมีการผงาดขึ้นสู่อำนาจ ของจีนที่มีศักยภาพสามารถท้าทายสถานภาพความเป็นผู้นำของสหรัฐอเมริกาเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้น การตัดสินใจยกเลิกการฝึกในห้วงเวลาดังกล่าวของสหรัฐอเมริกาจึงไม่สามารถทำได้โดยง่าย แม้ว่า สหรัฐอเมริกาจะได้พิจารณาถึงมาตรการตอบโต้ต่อไทย ที่รวมไปถึงการย้ายสถานที่การฝึก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁹ Harvard Law Review, "Congressional Control of Foreign Assistance to Post-Coup States," *Harvard Law Review* 127, no. 8 (2014), <http://www.jstor.org/stable/23742043>. กฎหมายที่เกี่ยวกับการระงับการ ให้ความช่วยเหลือต่อชาติที่มีการกระทำรัฐประหาร มีชื่อต่างกัน แม้จะมีเนื้อหาสาระเดียวกัน เป็นกลไกควบคุมที่ สภาครองเกสมิตต่อฝ่ายบริหารของสหรัฐอเมริกา สำหรับการรัฐประหารในประเทศไทยทั้งสองครั้งถูกดำเนินการโดย Section 508 of the US Foreign Operations Appropriations Act ซึ่งต่อมาได้มีการทบทวนและบังคับใช้ ภายใต้อีกชื่อ Section 7008 of the Consolidated Appropriations Act, 2014

¹⁰ พันเอกสุรศักดิ์ ประชุมญาติ, แนวทางการดำเนินการของสหรัฐฯ ต่อประเทศไทยกรณีปฏิรูปการปกครอง (สำนักงานผู้ช่วยทูตทหารไทย-วอชิงตัน, พ.ศ.2549).

¹¹ AFP, "US cut more Thailand aid," *Bangkok Post* (Bangkok), 25 June 2014 2014, <https://www.bangkokpost.com/thailand/politics/417246/us-cuts-more-thailand-aid>.

Cobra Gold ก็ตาม¹² ภายหลังจากการพิจารณาดังกล่าว สหรัฐอเมริกาได้ตัดความช่วยเหลือทางทหารด้านอื่น ๆ แต่ยังคงการฝึกร่วมผสม Cobra Gold ภายหลังจากการรัฐประหารทั้งสองครั้ง เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีที่สหรัฐอเมริกาได้ตัดงบประมาณช่วยเหลือทางทหารและเศรษฐกิจมูลค่า 16.4 ล้านดอลลาร์ภายหลังจากการรัฐประหารในปี ค.ศ.1991¹³ และยกเลิกการฝึกร่วมผสมทางทหาร Cobra Gold ในปี ค.ศ.1992 เพื่อตอบโต้ที่คณะรักษาความมั่นคงแห่งชาติ (รสช.) ได้ทำการปราบปรามการประท้วงอย่างรุนแรงในเดือนพฤษภาคมปีดังกล่าว หรือเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ”¹⁴ จะเห็นได้ว่า สหรัฐอเมริกามีแนวทางดำเนินนโยบายต่อการรัฐประหารของไทยที่ไม่คงเส้นคงวา และการฝึกร่วมผสมทางทหาร Cobra Gold มีนัยสำคัญบางประการที่ทำให้สหรัฐอเมริกาต้องเลือกระหว่างผลประโยชน์ด้านความมั่นคงและคุณค่าเสรีนิยมประชาธิปไตย

คำถามและข้อเสนอในการศึกษา

การตัดสินใจดังกล่าวของสหรัฐอเมริกานำมาสู่คำถามว่า ทำไมสหรัฐอเมริกาจึงเลือกที่จะตอบโต้การกระทำรัฐประหารของไทยในปี ค.ศ.2006 และ ค.ศ.2014 แต่เพียงเชิงสัญลักษณ์ และคงให้มีการฝึกร่วมผสมทางทหาร Cobra Gold ต่อไปภายหลังจากการรัฐประหารทั้งสองครั้ง?

ข้อเสนอการวิจัย

สารนิพนธ์นี้ มุ่งเสนอมุมมองว่าการที่สหรัฐอเมริกาเลือกที่จะจัดการฝึก Cobra Gold ต่อไปภายหลังจากการรัฐประหารในประเทศไทยทั้งสองครั้ง เป็นผลมาจากการที่การฝึกร่วมผสม Cobra Gold เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อการดำเนินมหายุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา (Grand Strategy) โดยเฉพาะในด้านการอ้างไว้ซึ่งความเป็นเลิศทางทหาร (Military preponderance) และ

¹² Kitti Prasirtsuk, "An Ally at the Crossroads: Thailand in the US Alliance System," in *Global Alliances: Comparing US Alliances in the 21st Century* (2017), 122; Prasirtsuk, "An Ally at the Crossroads: Thailand in the US Alliance System."

¹³ Frank Frost, *The coup in Thailand 23 February 1991: Background and implications* (Department of the Parliamentary Library, 1990).

¹⁴ R. Jeffery Smith, "Pentagon suspends Thailand exercise," *The Washington Post* (Washington, D.C.), 20 May 1992, <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1992/05/20/pentagon-suspends-thailand-exercise/71aa99ae-c620-4002-832c-f60e08ad4f52/>.

การสร้างและรักษาไว้ซึ่งระบบพันธมิตร (Allies assurance and containment) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาภูมิสถาปัตยกรรมทางความมั่นคงในภูมิภาคที่เปลี่ยนไปเมื่อความเป็นเจ้ามหาอำนาจของสหรัฐอเมริกากำลังถูกท้าทายจากการผงาดขึ้นของจีน

ระเบียบวิธีการวิจัย

บทความวิจัยนี้จัดทำโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research methodology) ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา โดยรวบรวมข้อมูลทั้งจากแหล่งปฐมภูมิ เช่น รายงานประจำปีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการฝึกซ้อมผสมทางทหาร Cobra Gold ทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายสหรัฐอเมริกา รวมไปถึงแหล่งข้อมูลทุติยภูมิที่สามารถหาได้ เช่น รายงานข่าว บทแถลงการณ์ของผู้บังคับบัญชา หรือผู้มีหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับการฝึกซ้อมผสม Cobra Gold

ขอบเขตและข้อจำกัด

สารนิพนธ์นี้จะใช้ข้อมูลการจัดการฝึกซ้อมผสม Cobra Gold ตั้งแต่การฝึกครั้งแรกในปี ค.ศ.1982 จนถึงปีที่เกิดรัฐประหารทั้งในปี ค.ศ.2006 และ ค.ศ.2014 เท่าที่สามารถหาได้เพื่อหาความสัมพันธ์ของการฝึกซ้อมผสม Cobra Gold ต่อการดำเนินมหายุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา อนึ่ง แม้การทบทวนวรรณกรรมจะพบว่า การแข่งขันของมหาอำนาจอาจจัดอยู่ในสภาวะแวดล้อมแบบพหุขั้วอำนาจ (Multipolarity) บทความวิจัยนี้จะขอเน้นไปที่การแข่งขันระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีนเท่านั้น เนื่องจากชาติมหาอำนาจอื่น ๆ ยังไม่มีผลกระทบต่อประเด็นในการวิจัยอย่างมีนัยสำคัญ¹⁵ ซึ่งผู้เขียนจะใช้รายงานการประเมินภัยคุกคามประจำปีของสำนักข่าวกรองแห่งชาติสหรัฐอเมริกาเพื่อสร้างกรอบความเข้าใจว่าสหรัฐอเมริกาประเมินจีนเป็นภัยคุกคามอย่างไรในแต่ละหัว

¹⁵ Mira Rapp-Hooper, *Shields of the Republic: the Triumph and Peril of America's Alliances* (Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 2020), 135. Hooper ได้เสนอว่า เมื่อเปรียบเทียบระหว่างจีนกับรัสเซียแล้ว จีนอยู่ในสถานภาพที่แข็งแกร่งกว่า โดยมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจและทางทหารสามารถท้าทายสหรัฐอเมริกาได้ อีกทั้งรัสเซียไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการฝึก Cobra Gold ผู้เขียนจึงขอจำกัดขอบเขตการวิจัยเพียงเท่านี้

โครงสร้างการนำเสนอแต่ละส่วน

บทความวิจัยนี้จะถูกแบ่งออกเป็น 4 ส่วน โดยส่วนแรกเป็นบทนำซึ่งจะกล่าวถึงที่มาและความสำคัญของประเด็นในการวิจัย ส่วนที่สองเป็นความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดในการดำเนินมหายุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาผ่านการฝึกร่วมผสม Cobra Gold ส่วนที่สามเป็นบริบทการผงาดขึ้นของจีนต่อการดำเนินมหายุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาและผลกระทบต่อการฝึกร่วมผสม Cobra Gold และส่วนที่สี่เป็นการสรุป

ส่วนที่สอง

แนวคิดเกี่ยวกับมหายุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา

สำหรับแนวคิดเรื่องมหายุทธศาสตร์ (Grand Strategy) นั้น นิยามที่เป็นพื้นฐานที่วรรณกรรมทางด้านยุทธศาสตร์ต่าง ๆ พอมจะมีส่วนร่วมที่คล้ายกัน และเข้าใจได้ง่ายก็คือ มหายุทธศาสตร์นั้น “เป็นการใช้อำนาจเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐเอาไว้”¹⁶ ซึ่งมีระดับสูงกว่ายุทธศาสตร์ทั่วไปที่มักกำหนดเป้าหมายในการบรรลุ (End) ด้วยวิธีการ (Ways) อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมหายุทธศาสตร์จะสังเกตได้จากพฤติกรรมระยะยาวที่รัฐใด ๆ ใช้ในการแสวงหาผลประโยชน์ด้านความมั่นคงหลักสำหรับสหรัฐอเมริกานั้น แม้การดำเนินยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ จะเปลี่ยนไปตามห้วงเวลาและบริบทของระบบระหว่างประเทศ แต่สิ่งที่เป็นผลประโยชน์ที่มีความสำคัญสูงสุด (Vital interests) หรือ ผลประโยชน์หลักของรัฐ (Core interests) ซึ่งเป็นเป้าหมายของมหายุทธศาสตร์นั้น เรียกได้ว่าแทบจะไม่มีเปลี่ยนแปลง¹⁷ โดย R.D. Hooker Jr. เสนอว่าผลประโยชน์ดังกล่าวมีอยู่ 4 ประการ ได้แก่ ประการที่หนึ่ง การป้องกันเขตแดนตนเองและเขตแดนของรัฐพันธมิตร ประการที่สอง การคุ้มครองพลเมืองสหรัฐอเมริกาทั้งในประเทศและนอกประเทศ ประการที่สาม การส่งเสริมและรักษาคุณค่าและรูปแบบการปกครองตามรัฐธรรมนูญ และประการที่สี่ การส่งเสริมพร้อมทั้งให้ความคุ้มครองเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาและมาตรฐานการดำรงชีวิต ซึ่งในการที่จะบรรลุผลประโยชน์ดังกล่าวจะต้องใช้กำลังอำนาจแห่งชาติ (National power) ทุกรูปแบบ

ในการที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวจะต้องใช้ทรัพยากรหรือเครื่องมือ (Means) ซึ่ง Hooker ได้เสนอทรัพยากรและเครื่องมือที่สอดคล้องกับการบรรลุเป้าหมายมาอย่างยาวนานของสหรัฐอเมริกาว่า¹⁸ มีองค์ประกอบหลักได้แก่ การสร้างระบบพันธมิตรที่แข็งแกร่งและข้อตกลงทวิภาคีด้านความมั่นคง รักษาแนวทางในการป้องปรามด้วยนิวเคลียร์ เตรียมความพร้อมทางด้านกำลังทหารที่มีความได้เปรียบในทุกมิติการรบทั้งยังสามารถส่งกำลังทหารที่พร้อมจะรบชนะไปได้ทุกสมรภูมิในโลก

¹⁶ R.D. Hooker Jr, *The Grand Strategy of the United States* (National Defense University, Fort McNair, DC Institute for National Strategic Studies, 2014), 1.

¹⁷ Hooker Jr, *The Grand Strategy of the United States*, 14.

¹⁸ Hooker Jr, *The Grand Strategy of the United States*, 19.

และการให้บริการด้านข่าวกรองเพื่อให้เกิดการรับรู้ร่วมกันทั้งโลกพร้อมทั้งเตรียมการเตือนภัยด้านยุทธศาสตร์แต่เนิ่น ๆ

นอกจาก Hooker Jr. แล้ว Patrick Porter ก็ได้ยืนยันว่า สหรัฐอเมริกามีการดำเนินมหายุทธศาสตร์ที่มุ่งแสวงหา “ความเป็นเลิศ” (Primacy) หรือ “ภาวะผู้นำ” (Leadership) เหนือระบบระหว่างประเทศมาตั้งแต่ก่อนสิ้นสุดยุคสงครามเย็น และแม้จะมีข้อถกเถียงในห้วงเวลาดังกล่าวอยู่บ้าง แต่มหายุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาไม่เคยมุ่งไปสู่ทิศทางอื่น ซึ่งแนวทางการดำเนินมหายุทธศาสตร์ดังกล่าวมี 4 ประการที่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน¹⁹ ได้แก่ การมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางทหาร (Military preponderance) การสร้างและรักษาระบบพันธมิตรของสหรัฐอเมริกา (Allies assurance) ระเบียบเศรษฐกิจการค้าและสถาบันระหว่างประเทศที่สหรัฐอเมริกาเป็นผู้กำหนด (US-designed institutions and markets) และการหยุดการแพร่กระจายของอาวุธนิวเคลียร์ (Nuclear non-proliferation) ซึ่งมีส่วนที่สอดคล้องกับเครื่องมือที่ Hooker เสนอถึง 3 ประการ โดยสารนิพนธ์นี้มุ่งแสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องของการฝึกซ้อมผสมทางทหาร Cobra Gold กับเครื่องมือในการดำเนินมหายุทธศาสตร์ 2 ประการ ได้แก่ การมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางทหาร และการสร้างและรักษาระบบพันธมิตร

จากข้อสันนิษฐานดังกล่าว ความเป็นเลิศทางทหารของสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะความสามารถในการส่งกำลังทหารไปได้ทั่วทุกมุมโลกนั้น Barry R. Posen เสนอว่าเป็นผลมาจากปัจจัยเกื้อหนุนทางทหารที่สำคัญได้แก่ การที่สหรัฐอเมริกาสามารถครองมิตินาธิปไตย (Command of the commons) ซึ่ง Posen ได้ขยายความไว้ดังนี้

มิตินาธิปไตย คือมิตินาธิปไตยทางทหารซึ่งไม่ได้อยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของรัฐใด ๆ เป็นสาธารณสมบัติที่ทุกรัฐสามารถใช้ได้ร่วมกัน เช่น ทะเลหลวง ห้วงอวกาศ หรือน่านฟ้าที่ระดับความสูงตั้งแต่ 15,000 ฟุตขึ้นไป เปรียบได้กับสหราชอาณาจักรในยุคล่าอาณานิคมที่สามารถครองทะเลได้ ซึ่งการครองมิตินาธิปไตยเหล่านี้ทำให้สหรัฐอเมริกาขนย้ายกำลังทหารและอาวุธยุทโธปกรณ์ได้ทั่วโลก รวบรวมข้อมูลข่าวสารจากห้วงอวกาศผ่านดาวเทียม และสามารถสังเกตการวางกำลังทหารของฝ่ายตรงข้ามตั้งแต่ระดับกลางจนถึงขนาดใหญ่ พร้อมระบุตำแหน่งด้วยความแม่นยำ สามารถทำการติดต่อสื่อสารให้กองกำลังของตนเข้าปฏิบัติเชิงรุกได้อย่างทันท่วงที ด้านแสนยานุภาพทางอากาศก็สามารถทะลุทะลวง

¹⁹ Patrick Porter, "Why America's grand strategy has not changed: Power, habit, and the US Foreign policy establishment," *International Security* 42.04 (2018): 9.

เข้าไปทำลายเป้าหมายที่ลึกเข้าไปในแผ่นดินของฝ่ายตรงข้ามด้วยระบบอาวุธนำวิถีที่แม่นยำ เมื่อกำลังทหารภาคพื้นเข้าปฏิบัติการ ก็อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ได้เปรียบเนื่องจาก ระบบป้องกันของข้าศึกได้ถูกทำลายแล้ว นอกจากนี้กำลังภาคพื้นยังสามารถปฏิบัติด้วยการข่าวกรองที่แม่นยำ พร้อมขอรับการสนับสนุนการโจมตีจากทางอากาศได้ตลอดเวลา ทำให้กำลังภาคพื้นมีเสรีในการปฏิบัติ (Freedom of action) ได้เปรียบข้าศึกในทุกสมรภูมิ²⁰

ในการที่สหรัฐอเมริกา มีขีดความสามารถในการปฏิบัติการทางทหารได้ดังกล่าว นั้น เป็นเพราะสหรัฐอเมริกามีฐานทัพในต่างประเทศซึ่งยังคงใช้สำหรับปฏิบัติการอยู่ถึง 800 แห่ง ในกว่า 70 ประเทศในทุกทวีป²¹ และหน่วยบัญชาการรวบรวม (Unified combatant command) ซึ่งกระจายความรับผิดชอบในการบังคับบัญชาการรบในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก 6 หน่วยบัญชาการ มี United States Indo-Pacific Command (USINDOPACOM) เป็นหน่วยบัญชาการที่รับผิดชอบ มหาสมุทรแปซิฟิก เอเชียตะวันตกเฉียงใต้ ออสเตรเลีย เอเชียใต้ และมหาสมุทรอินเดียบางส่วน ซึ่งหน่วยบัญชาการรวบรวม USINDOPACOM นี้เองทำหน้าที่ปฏิบัติการกิจในพื้นที่รับผิดชอบ ดำเนินการด้านการทูตทหารและการฝึกร่วมผสมทางทหารกับประเทศที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ และเป็นหน่วยรับผิดชอบการฝึกร่วมผสมทางทหาร Cobra Gold โดยตรง²²

แนวคิดในการสร้างและรักษาระบบพันธมิตรของสหรัฐอเมริกา

การสร้างระบบพันธมิตรและรักษาไว้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในการดำเนิน มหายุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตาม นิยามของคำว่า พันธมิตร (Alliance)²³ นั้น มีหลากหลายและแตกต่างกันไปในแต่ละวรรณกรรม ซึ่ง Stefan Bergsmann ได้ให้คุณลักษณะ ร่วมกันที่ถือว่าเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะการเป็นพันธมิตรในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไว้ได้แก่

²⁰ Barry R. Posen, "Command of the commons: the military foundation of US hegemony," *International Security* 28.1 (2003): 8.

²¹ "Explained: The US military's global footprint," TRTWORLD, 2021, accessed 7 July, 2021, <https://www.trtworld.com/magazine/explained-the-us-military-s-global-footprint-45029>.

²² Kathleen McInnis, *Defense Primer: Commanding U.S. Military Operations*, Congressional Research Service (2020), <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF10542/8>.

²³ จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าสหรัฐอเมริกาจำแนก alliance ออกจาก strategic partners โดยใช้ สนธิสัญญาเป็นตัวกำหนด ซึ่งในสารนิพนธ์นี้ คำว่าพันธมิตร หมายถึง พันธมิตรทางทหาร ที่มีสนธิสัญญาด้านความมั่นคงต่อกันเท่านั้น

การมีภัยคุกคามร่วมกัน (Common threats) และมีสนธิสัญญารองรับ (Treaty) ซึ่งใช้สำหรับยืนยันสถานภาพความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกา กับประเทศต่าง ๆ ทั้งนี้ตามแนวทางการดำเนินมหายุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกานั้น พันธมิตรมีความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือในการยับยั้งและป้องกันภัยคุกคามต่อสหรัฐอเมริกา ซึ่งแนวทางดังกล่าวได้รับการวิพากษ์วิจารณ์โดยนักยุทธศาสตร์ที่เชื่อถือแนวทางของการยับยั้งชั่งใจ (Restraint) โดยมองว่า พันธมิตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังยุคสงครามเย็น เป็นสาเหตุให้สหรัฐอเมริกาต้องสิ้นเปลืองงบประมาณทางทหารในการรับประกันความมั่นคง²⁴ ซึ่ง Mira Rapp-Hooper ได้โต้แย้งว่า แท้จริงแล้ว ระบบพันธมิตรที่มีอยู่ประสบความสำเร็จอย่างยิ่งในการป้องกันภัยคุกคามไม่ให้เข้ามาถึงเขตแดนของสหรัฐอเมริกา และงบประมาณส่วนใหญ่หมดไปกับการจัดตั้งฐานทัพและการวางกำลังทหารของสหรัฐอเมริกาตามยุทธศาสตร์การป้องกันเขตหน้า (Forward defense) ซึ่งตอบสนองการมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางทหารของสหรัฐอเมริกาตามการดำเนินมหายุทธศาสตร์²⁵

สำหรับระบบพันธมิตรที่สหรัฐอเมริกาส่งเสริมไว้ในยุคสงครามเย็นนั้น ไม่เพียงแต่จะช่วยให้สหรัฐอเมริกาสามารถดำเนินยุทธศาสตร์การป้องกันเขตหน้า โดยช่วยเป็นฐานทัพและคลังสำรองสงคราม (War reserve stockpile) ทำให้สหรัฐอเมริกาสามารถจัดการกับความมั่นคงในภูมิภาคนอกที่ตั้งของตนเอง พันธมิตรเหล่านี้ยังมีส่วนช่วยเหลือทั้งงบประมาณและกำลังทหารในสงครามที่ผ่านมา ไม่เพียงเท่านั้น ระบบพันธมิตรยังช่วยสนับสนุนสหรัฐอเมริกาทางการทูตในทุก ๆ ประเด็นในการเมืองระหว่างประเทศอีกด้วย²⁶ อย่างไรก็ตามหลังจากสิ้นสุดสงครามเย็น ภัยคุกคามได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบจากเดิมเป็นตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ และการแพร่กระจายของเครือข่ายการก่อการร้ายทำให้สหรัฐอเมริกามีความต้องการพันธมิตรที่มากขึ้นนอกเหนือจากเดิม องค์การสนธิสัญญาป้องกันแอตแลนติกเหนือ (North Atlantic Treaty Organization: NATO) และเครือข่ายระบบพันธมิตรที่สหรัฐอเมริกาได้ลงนามเป็นพันธมิตรแบบทวิภาคี (San Francisco system) ในเอเชียได้กลายมาเป็นระบบพันธมิตรทั่วโลก ซึ่งร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาในการรับมือกับภัยคุกคามแบบใหม่เช่น

²⁴ Stefan Bergsmann, "The Concept of Military Alliance," in *Small States and Alliances* (Physica, Heidelberg: 2001), 28.

²⁵ Rapp-Hooper, *Shields of the Republic: the Triumph and Peril of America's Alliances*, 9.

²⁶ Rapp-Hooper, *Shields of the Republic: the Triumph and Peril of America's Alliances*, 82.

การแพร่กระจายอาวุธทำลายล้างสูง การต่อต้านโจรสลัด และการต่อต้านเครือข่ายการก่อการร้าย รวมถึงภัยคุกคามอื่น ๆ ที่เกินความสามารถของรัฐใดรัฐหนึ่งในการรับมือ²⁷

ความสำคัญอีกประการหนึ่งของการรักษาระบบพันธมิตรในบริบทความมั่นคงปัจจุบันของสหรัฐอเมริกาคือ ระบบพันธมิตรยังมีผลต่อการป้องกันดินแดนของสหรัฐอเมริกาเอง รวมทั้งผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกาในการมีเสรีภาพการเดินเรือ (Freedom of navigation) ในเส้นทางคมนาคมทางทะเล (Sea Lines of Communication: SLOC) ไม่ต่างไปจากการใช้ที่ตั้งของชาติพันธมิตรเป็นแนวป้องกันเขตหน้าในยุคสงครามเย็น โดยเฉพาะในบริเวณหมู่เกาะที่เป็นห่วงโซ่ระยะที่ 1 (First island chains) ตามแนวระหว่างทะเลจีนตะวันออก และทะเลจีนใต้ ซึ่งทั้งสหรัฐอเมริกา และจีนใช้พื้นที่ภูมิศาสตร์ดังกล่าวเป็นแนวป้องกันทางทหาร²⁸ ในปัจจุบันจีนกำลังพัฒนาแสนยานุภาพทางทหารอย่างต่อเนื่อง ยุทธศาสตร์ต่อต้านการเข้าถึง-ปฏิเสธพื้นที่ (A2/AD) ที่จีนใช้ต่อต้านการแทรกแซงทางทหารของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคจึงเป็นภัยคุกคามทั้งสหรัฐอเมริกา และพันธมิตรในภูมิภาค อย่างไรก็ตาม สหรัฐอเมริกาก็มีข้อจำกัดที่ไม่สามารถขยายความคุ้มครองชาติพันธมิตรในภูมิภาคได้ทั้งหมด หนทางที่เป็นไปได้คือการเสริมสร้างขีดความสามารถทางทหารให้กับชาติพันธมิตรในการป้องกันตนเอง เช่น โครงการร่วมพัฒนาเครื่องบินรบประสิทธิภาพสูง F-35 ให้กับญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และออสเตรเลีย การติดตั้งระบบป้องกันขีปนาวุธในบรรยากาศชั้นสูง (Terminal High Altitude Area Defense: THAAD) ให้กับเกาหลีใต้ ซึ่งเทคโนโลยีทางทหารระดับสูงเหล่านี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องฝึกซ้อมปฏิบัติเพื่อทดสอบความพร้อมในการปฏิบัติร่วมกัน (Interoperability) ในการจะได้มาซึ่งความพร้อมดังกล่าว จะต้องกระทำการฝึกร่วมผสม²⁹

สำหรับการฝึกร่วมผสม Cobra Gold ก็ได้มีพัฒนาการตามบริบทความมั่นคงในแต่ละยุค จากการฝึกช่วงแรก ๆ ที่เป็นการฝึกแบบทวิภาคีมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาขีดความสามารถทางทหารให้กับกองทัพไทย ภายหลังเหตุการณ์สงครามเย็นยุติลง การฝึกได้มีการขยายขอบเขตเป็นการฝึกแบบพหุภาคี โดยในปัจจุบันมีประเทศที่เข้าร่วมการฝึก 7 ประเทศได้แก่ สหรัฐอเมริกา ไทย สิงคโปร์

²⁷ Michael Wesley, "Global Allies in a Changing World," in *Global Allies: Comparing US Alliances in the 21st Century* (ANU Press, 2017), 1.

²⁸ Rapp-Hooper, *Shields of the Republic: the Triumph and Peril of America's Alliances*, 185.

²⁹ "Taking Stock of US Military Alliances in Asia," *Global Asia*, 2017, accessed 3 August 2021, https://www.globalasia.org/v12no4/cover/taking-stock-of-us-military-alliances-in-asia_robert-thomas.

เกาหลีใต้ อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น และมาเลเซีย มีคณะผู้สังเกตการณ์ทางทหาร³⁰ (Combined Observe Liaison Team: COLT) 10 ประเทศ ซึ่งส่งผู้แทนมาร่วมสังเกต เมื่อเข้าเงื่อนไขก็สามารถขอปรับสถานะเป็นประเทศเข้าร่วมการฝึกได้ ได้แก่ บรูไน ลาว กัมพูชา อิสราเอล เวียดนาม เยอรมันนี ปากีสถาน ศรีลังกา บราซิล และสวีเดน นอกจากนี้ยังมีประเทศที่อยู่ในโครงการเสริมการมีส่วนร่วมเพิ่มนานาชาติ (Multinational Planning Augmentation Team: MPAT) ที่สหรัฐอเมริกาเสนอเพื่อช่วยเหลือในด้านการวางแผนการฝึก และเป็นที่ปรึกษาให้กับผู้เข้ารับการฝึกอีก 10 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย บังคลาเทศ แคนาดา ฝรั่งเศส อังกฤษ มองโกเลีย เนปาล นิวซีแลนด์ ฟิลิปปินส์ และฟีจี สำหรับจีน และอินเดีย สามารถส่งทหารเข้าฝึกได้เฉพาะในการฝึกให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมเท่านั้น ไม่สามารถเข้าร่วมการฝึกได้³¹

กล่าวโดยสรุปแล้ว การฝึกร่วมผสม Cobra Gold มีส่วนในการสร้างและรักษาระบบพันธมิตรของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคและนอกภูมิภาคอย่างยิ่ง การที่ประเทศต่าง ๆ ส่งผู้แทนเข้าร่วมการฝึกร่วมผสม Cobra Gold ล้วนเปิดโอกาสให้สหรัฐอเมริกาได้ขยายเครือข่ายพันธมิตรมากยิ่งขึ้น ซึ่งแต่เดิมหลังจากที่สหรัฐอเมริกาประกาศสงครามต่อต้านการก่อการร้าย (War on terror) ภายหลังจากเหตุการณ์ 9/11 สหรัฐอเมริกาไม่ได้รับการตอบรับเท่าที่ควรจากชาติมุสลิมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การฝึกร่วมผสม Cobra Gold ทำให้สหรัฐอเมริกามีโอกาสได้มีปฏิสัมพันธ์กับชาติมุสลิม โดยเฉพาะมาเลเซียและอินโดนีเซีย ทำให้ระบบเครือข่ายพันธมิตรของสหรัฐอเมริกาได้รับการขยายตัวมากขึ้น ส่งผลบวกต่อการดำเนินนโยบายของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคมากยิ่งขึ้น³²

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

³⁰ "COLT-Cobra Gold 2020," ลับลวงพรางแซนแนล, 2020, accessed 8 July, 2021, <https://www.llpch.news/2020/02/27/41508/>.

³¹ "คอบร้าโกลด์ 2020' เริ่ม 25 ก.พ.นี้ ทหาร 29 ประเทศ เข้าร่วมกว่า 9 พันนาย," ประชาไท, 2563, accessed 8 ก.ค., 2564, <https://prachatai.com/journal/2020/02/86361>.

³² "Islam in Southeast Asia: What should US policymakers know?," *Policy Bulletin* (2004): 2, <https://stanleycenter.org/publications/pdb/SEAd04pb.pdf>.

ความเชื่อมโยงระหว่างภารกิจร่วมผสม Cobra Gold และการดำเนินยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา

เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาในด้านการมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางทหาร ปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งคือ ความพร้อมในการปฏิบัติการทางทหารจากทั่วทุกมุมโลกดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ซึ่งกิจกรรมสำคัญในการธำรงไว้ซึ่งขีดความสามารถดังกล่าวก็คือ การฝึกทางทหารสำหรับการฝึกทางทหารของสหรัฐอเมริกานั้น เริ่มตั้งแต่การฝึกบุคคลและการฝึกระดับหน่วย ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของแต่ละเหล่าทัพ (กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และ กองกำลังนาวิกโยธิน) ในการเตรียมความพร้อมกำลังพลในเหล่าทัพตนเอง มีระดับการฝึกตั้งแต่การฝึกดำเนินกลยุทธ์ภาคสนามขนาดเล็กไปจนถึงการฝึกหลาย ๆ หน่วย มีกำลังพลเข้ารับการฝึกหลายพันคน³³ เมื่อกำลังพลหรือหน่วยได้รับการฝึกพื้นฐานแล้วจึงจะได้รับเข้าประจำการในหน่วยบัญชาการรวบรวมในแต่ละภูมิภาค ซึ่งได้รับมอบหมายให้ดำเนินการฝึกกองกำลังในบังคับบัญชาทั้งหมดเพื่อให้การปฏิบัติการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับหน่วยบัญชาการรวบรวม USINDOPACOM มีกิจกรรมการฝึกในภูมิภาคมากกว่า 1,500 กิจกรรมต่อปี โดย USINDOPACOM เป็นเจ้าภาพร่วมกับกองบัญชาการกองทัพไทย ในการจัดการฝึกร่วมผสม Cobra Gold ซึ่งใช้งบประมาณในการฝึกมากกว่าการฝึกใด ๆ ในภูมิภาค³⁴ ซึ่งวัตถุประสงค์ในการฝึกจะสอดคล้องกับรายงานการประเมินภัยคุกคามประจำปีของสำนักงานผู้อำนวยการข่าวกรองแห่งชาติสหรัฐอเมริกา (Director of National Intelligence) และรายงานของกระทรวงกลาโหมประจำรอบ 4 ปี (Report of the Quadrennial Defense Review) โดย การฝึกร่วมผสม Cobra Gold ครั้งแรกในปี ค.ศ.1982³⁵ ในสมัยของประธานาธิบดีโรนัลด์ เรแกน ซึ่งสหรัฐอเมริกาก็กลับมามีท่าทีแข็งกร้าวต่อสหภาพโซเวียตในห้วงปลายสงครามเย็น โดยการฝึกครั้งนั้นเป็นการฝึกร่วมผสมแบบทวิภาคี ภายใต้บริบทภัยคุกคามจากการแผ่ขยายอิทธิพลของอุดมการณ์คอมมิวนิสต์โดยเวียดนามซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสหภาพโซเวียต ขณะนั้นได้เข้ายึดกัมพูชาและมีท่าทีขยายอิทธิพลเข้ามาในประเทศไทย ความสำคัญของการฝึกร่วมผสมในครั้งนั้นคือ แสดงให้เห็น

³³ Elmer B. Staats, *Improving the Effectiveness of Joint Military Exercises--An Important Tool For Military Readiness*, Comptroller General of the United States (U.S. Government Accountability Office, 1979), 2, <https://www.gao.gov/products/lcd-80-2>.

³⁴ "Exercise - Indo-Pacific Command," Global Security accessed 8 July, 2021, <https://www.globalsecurity.org/military/ops/ex-pacom.htm>.

³⁵ Zawacki, *Thailand : Shifting Ground between the US and a Rising China*, 97.

ถึงนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาที่กลับมาให้ความสำคัญต่อภูมิภาคอีกครั้งนับจากที่ถอนตัวออกจากสงครามเวียดนามในสมัยประธานาธิบดีนิกสัน โดยวัตถุประสงค์การฝึกในหัวแรก ๆ เป็นไปเพื่อพัฒนาขีดความสามารถทางทหารให้กับกองทัพไทยในการรบตามแบบ พร้อมทั้งส่งเสริมสันติภาพในภูมิภาคด้วยการแสดงพันธสัญญาต่อพันธมิตร³⁶

สำหรับการฝึกทางทหารนั้น มีการฝึกหลายระดับขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการฝึก ซึ่งอาจจะแบ่งได้เป็น การฝึกที่ใช้สภาพแวดล้อมจำลอง ไม่มีการใช้อาวุธยุทธโศปกรณ์จริงในขณะฝึก โดยมากเป็นการฝึกนายทหารที่ทำหน้าที่ฝ่ายเสนาธิการในการวางแผน แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในปฏิบัติการทางทหาร เรียกว่า การฝึกแก้ปัญหาคณะบัญชาการ (Command Post Exercise: CPX) ประเภทต่อมาคือการฝึกที่ใช้กำลังพลหรือหน่วยที่มีหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง เข้าทำการฝึกในภูมิประเทศที่ใกล้เคียงกับภารกิจ ใช้อาวุธยุทธโศปกรณ์จริงที่จะต้องนำไปปฏิบัติภารกิจ เพื่อทดสอบการดำเนินกลยุทธ์ เช่น การฝึกยกพลขึ้นบก เรียกว่า การฝึกภาคสนาม (Field Training Exercise: FTX) โดยภารกิจที่ทำการฝึก อาจจะมีทั้งภารกิจที่เป็นการรบ (Combat) เช่น การฝึกยกพลขึ้นบก (Amphibious landing operation) การฝึกทำการในอากาศ (Airborne operations) การฝึกป้องกันภัยทางอากาศ (Air defense) หรือการฝึกต่อต้านการก่อความไม่สงบ (Counterinsurgency) ซึ่งอาจฝึกโดยไม่ใช้กระสุนจริง หรืออาจมีการยิงกระสุนจริง (Live fire) และภารกิจที่ไม่ใช่การรบ (Non-combat) เช่น การให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัย ภารกิจการรักษาสันติภาพ (Peace keeping)³⁷

สำหรับการฝึกร่วมผสม Cobra Gold นั้น มีพัฒนาการในการฝึกมาอย่างต่อเนื่อง เริ่มจากการฝึกทวิภาคีระหว่างกองทัพไทยและสหรัฐอเมริกาโดยเน้นการพัฒนาศักยภาพของกองทัพไทย และความพร้อมในการปฏิบัติร่วมกัน (Interoperability) ในรูปแบบของกองกำลังพันธมิตร (Coalition) ซึ่งในแต่ละปีจะมีวงรอบการประชุมเพื่อจัดการฝึก (Exercise planning conferences) ถึง 4 วาระ ได้แก่ Concept Development Conference (CDC) Initial Planning Conference (IPC) Middle Planning Conference (MPC) และ Final Planning Conference (FPC)³⁸ ซึ่ง

³⁶ AP News, "U.S., Thailand Start Military Exercise," 10 May 1994, <https://apnews.com/article/c00b60625587f93d3d87536fedfa6e32>.

³⁷ Bernhardt, "The Causes and Consequences of Joint Military " 7.

³⁸ Joint United States Military Advisory Group Thailand Planner's Guide 2020, 16 (Bangkok: JUSMAGTHAI, 2020).

สหรัฐอเมริกา และไทย รวมถึงชาติที่เข้าร่วมการฝึก จะใช้วงรอบการประชุมเหล่านี้ในการเจรจาตกลงกรอบเนื้อหาการฝึก หัวข้อในการฝึก สถานการณ์การฝึก รวมไปถึงการบริหารจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ในการฝึก หากมีประเด็นใดที่เป็นความสนใจของทั้งสองฝ่ายก็จะมีหารือกันและจะต้องลงความเห็นตรงกันทั้งสองฝ่ายจึงจะมีผล เช่น การปรับสถานะของประเทศที่เข้าร่วมการฝึก³⁹ หรือการเพิ่มการฝึกใหม่ ๆ ที่เป็นที่สนใจของทั้งสองชาติ เช่น การฝึกภาคสนามในมิติไซเบอร์ (Cyberspace Field Training Exercise: Cyber FTX) ซึ่งเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในการฝึกร่วมผสม Cobra Gold ในปี ค.ศ.2019⁴⁰

กล่าวโดยสรุปแล้ว การฝึกร่วมผสม Cobra Gold ซึ่งเป็นกิจกรรมทางทหารที่มีความจำเป็นต่อการเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติการของกองกำลังทหารสหรัฐอเมริกาที่อยู่ในภูมิภาค USINDOPACOM ซึ่งวัตถุประสงค์ของการฝึก นอกจากจะทำให้กำลังพลของสหรัฐอเมริกาได้มีประสบการณ์ เพิ่มพูนทักษะการใช้อาวุธยุทโธปกรณ์และเทคโนโลยีทางทหารใหม่ ๆ แล้ว กิจกรรมในการฝึกยังถูกออกแบบให้ตรงกับวัตถุประสงค์การฝึก ซึ่งเป็นผลโดยตรงจากการประเมินภัยคุกคามในห้วงเวลาต่าง ๆ ดังจะเห็นได้ว่าช่วงแรก ๆ ของการฝึกร่วมผสม Cobra Gold เน้นไปที่การฝึกเพื่อพัฒนาขีดความสามารถให้กับกองทัพไทยในการรับมือภัยคุกคามจากการแผ่ขยายของลัทธิคอมมิวนิสต์ หลังสิ้นสุดยุคสงครามเย็น มุมมองต่อภัยคุกคามของสหรัฐอเมริกาเปลี่ยนจากภัยคุกคามรูปแบบเดิมจากรัฐชั่วตรงข้าม มาเป็นภัยคุกคามที่เกิดจากตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ และภัยธรรมชาติ ทำให้ภาคีการฝึกร่วมผสมทางทหาร Cobra Gold สามารถขยายกรอบความร่วมมือในการฝึกไปยังประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค ทั้งนี้ เพื่อให้ความเป็นเลิศทางทหารของสหรัฐอเมริกาเป็นที่ตระหนักประเทศผู้เข้าร่วมการฝึกจึงมีทั้งประเทศที่เป็นพันธมิตรและไม่ใช่มิตรกับสหรัฐอเมริกา ทำให้ประเมินได้ว่าการฝึกร่วมผสม Cobra Gold เป็นเครื่องมือที่ตอบสนองมหายุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา ในด้านการมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางทหาร อีกทั้งยังเป็นการรักษาความสัมพันธ์กับชาติพันธมิตรที่มีอยู่ในภูมิภาค เพื่อยับยั้งภัยคุกคามที่อาจมาถึงแผ่นดินสหรัฐอเมริกาได้ และยังเป็นการแสวงหาชาติพันธมิตรใหม่ ๆ ที่มีมุมมองภัยคุกคามและผลประโยชน์ตรงกับสหรัฐอเมริกาได้อีกด้วย

³⁹ Joaquin F. Malavet and Parinya Khoonnasee, Response for request to become full participant in exercise, (Bangkok: Royal Thai Armed Forces, 2018).

⁴⁰ "Cobra Gold 19: Royal Thai, US conduct first ever Cyber Range," U.S. Indo-Pacific Command, 2019, accessed 8 July, 2021, <https://www.pacom.mil/Media/News/News-Article-View/Article/1763440/cobra-gold-19-royal-thai-us-conduct-first-ever-cyber-range/>.

ส่วนที่สาม

บริบทการผงาดขึ้นของจีนต่อการดำเนินมหายุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา และผลกระทบต่อการค้าเสรีร่วมผสม Cobra Gold

การกระทำรัฐประหารในประเทศไทยในปี ค.ศ.2006 และปี ค.ศ.2014 นั้น เกิดขึ้นภายในช่วงเวลาที่มีบริบทความมั่นคงของโลกกำลังเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ การรัฐประหารครั้งแรกเกิดขึ้นภายหลังจากยุคของสงครามเย็น สหรัฐอเมริกาดำรงความเป็นมหาอำนาจแต่เพียงผู้เดียว และมุมมองภัยคุกคามของสหรัฐอเมริกาในขณะนั้นมุ่งความสนใจไปที่ภัยคุกคามนอกแบบ และการทำสงครามกับการก่อการร้าย ในขณะที่จีนซึ่งภายหลังเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ในปี ค.ศ.2001 มีขนาดเศรษฐกิจที่เติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีบทบาททางการเมืองระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น⁴¹ ในขณะที่การรัฐประหารครั้งต่อมาที่ห่างกัน 8 ปีนั้น บริบทความมั่นคงของโลกได้เปลี่ยนไปจากการมีสหรัฐอเมริกาเป็นขั้วอำนาจเดียว มาเป็นการที่สภาพดังกล่าวกำลังถูกท้าทายด้วยการผงาดขึ้นเป็นมหาอำนาจของจีน ทำให้สหรัฐอเมริกาหันกลับมาให้ความสำคัญต่อภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกด้วยการดำเนินนโยบายสกัดกั้นจีน ซึ่งการดำเนินนโยบายของสหรัฐอเมริกาในห้วงเวลาดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อการค้าเสรีร่วมผสม Cobra Gold ภายหลังจากการรัฐประหารทั้งสองครั้ง โดยอิทธิพลของจีนมีผลอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจดังกล่าว

การเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องของเศรษฐกิจจีน ส่งผลต่อการมีบทบาทในเวทีโลกของจีนต่อมา ซึ่งในทศวรรษแรกของศตวรรษที่ 21 จะเป็นห้วงเวลาที่จีนค่อย ๆ ขยายบทบาทและอิทธิพลด้วยการเข้าเป็นสมาชิกองค์การระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น โดยในปี ค.ศ.2000 จีนได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การระหว่างรัฐถึง 50 สถาบัน และองค์กรอิสระถึง 1,275 สถาบัน⁴² แม้ว่าการเข้าร่วมในองค์การระหว่างประเทศของจีน จะถูกมองว่า เป็นไปเพื่อตอบสนองนโยบายและผลประโยชน์ของจีนเท่านั้นก็ตาม

นอกจากการขยายบทบาทด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในองค์การระหว่างประเทศที่เพิ่มขึ้นแล้วนั้น สถานภาพของจีนที่พัฒนาขีดความสามารถได้ใกล้เคียงสหรัฐอเมริกาอย่างต่อเนื่องยังเป็นสาเหตุ

⁴¹ Zawacki, *Thailand : Shifting Ground between the US and a Rising China*, 132.

⁴² Ann E. Kent, "China's participation in international organisations," in *Power and responsibilities in Chinese foreign policy* (Asia Pacific Press, 2001), 133.

ให้สหรัฐอเมริกาต้องหันมาให้ความสนใจต่อภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกอีกครั้ง นับตั้งแต่การถอยร่นกำลังทหารออกจากเวียดนาม โดยเฉพาะนโยบายปักหมุดเอเชีย (Pivot to Asia) หรือการปรับสมดุลย์ (Rebalance) ของประธานาธิบดีบารัค โอบามาในปี ค.ศ.2011 นั้นเป็นการโต้ตอบการขยายอิทธิพลของจีนในภูมิภาคในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การทหาร ด้วยการกระชับความสัมพันธ์กับพันธมิตรของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาค การเสนอข้อตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (Trans-Pacific Partnership: TPP) การสร้างความร่วมมือกับหุ้นส่วนใหม่เช่นอินเดีย อินโดนีเซีย และเวียดนาม⁴³ ซึ่งแม้ประธานาธิบดีโอบามาจะกล่าวว่านโยบายปักหมุดเอเชียนั้นไม่ได้มุ่งหมายจะตอบโต้ชาติใดเป็นพิเศษ แต่นักวิชาการส่วนมากมองว่าเป็นการส่งสัญญาณตอบโต้ที่จีนใช้อิทธิพลทางการทูตและการทหารกดดันชาติคู่เรียกร่องสิทธิเหนือพื้นที่พิพาททางทะเลในทะเลจีนใต้และตะวันออก⁴⁴

ภายหลังจากประธานาธิบดีโอบามาได้ประกาศนโยบายปักหมุดเอเชีย กระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกาได้รายงานว่า ด้วยขีดความสามารถและการดำเนินนโยบายสร้างความทันสมัยทางทหารของจีน (Military modernization) ที่มีอยู่ (ค.ศ. 2013) จีนมีแนวโน้มที่จะใช้กำลังทหารในการดำเนินยุทธศาสตร์ต่อต้านการเข้าถึง-ปฏิเสธพื้นที่ (Anti-access, Area denial: A2/AD)⁴⁵ ด้วยการระดมสรรพกำลังทหารทั้งทางเรือ ทางอากาศ อวกาศ และอาวุธปล่อย เพื่อโจมตีข้าศึกที่เข้ามาทางมหาสมุทรแปซิฟิกด้านตะวันตก นอกจากนี้ กระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกายังประเมินอีกว่ากองทัพประชาชนจีนกำลังดำเนินกลยุทธ์พื้นที่สีเทา (Gray-zone maneuver) เพื่อประวิงเวลาให้กับการพัฒนากองทัพประชาชนจีนโดยมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาค เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ทางทหารสามประการ ได้แก่ หนึ่ง ปฏิเสธเสรีในการปฏิบัติทางทหารของสหรัฐอเมริกาด้วยการบิดเบือนมุมมองต่อภัยคุกคาม และการทำลายความน่าเชื่อถือของกองทัพ

⁴³ Mark E. Manyin et al., *Pivot to the Pacific? The Obama Administration's "Rebalancing" toward Asia*, Congressional Research Service (2012), 2.

⁴⁴ Manyin et al., *Pivot to the Pacific? The Obama Administration's "Rebalancing" toward Asia*, 8.

⁴⁵ Anthoy H. Cordesman, Ashley Hess, and Nicholas S. Yarosh, *Chinese military modernization and force development: a western perspective* (Rowman & Littlefield, 2013), 18.

สหรัฐอเมริกา สอง ขั้วขบวนการเข้าแทรกแซงทางทหารของสหรัฐอเมริกาในผลประโยชน์ของจีน และสาม การเอาชนะกองกำลังของสหรัฐอเมริกาในสมรภูมิกานโบายายด้านอื่น ๆ ล้มเหลว⁴⁶

อย่างไรก็ตาม สถานภาพของระบบพันธมิตรของสหรัฐอเมริกาที่สั่นคลอน อาจไม่ได้มีสาเหตุมาจากความพยายามของจีนเพียงอย่างเดียว หากแต่ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรในภูมิภาคก็คือ ความน่าเชื่อถือในความยึดมั่นต่อระบบพันธมิตรของสหรัฐอเมริกา ยกตัวอย่างเช่น การที่สหรัฐอเมริกาถอนกำลังทหารออกจากภูมิภาคหลังสงครามเวียดนาม ในขณะที่ภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์ยังมีอยู่ นับเป็นครั้งแรกที่ไทยต้องขอความช่วยเหลือทางทหารจากจีนเพื่อขับไล่กองกำลังของเวียดนามที่รุกเข้ามาโจมตีกองกำลังเขมรแดงในไทย ในปี ค.ศ.1979⁴⁷ ทำให้เกิดสถานะพันธมิตรระหว่างไทยและจีนขึ้น และเหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาดูมีความสำคัญลง และเพิ่มความสัมพันธ์กับจีนก็คือการพึ่งพาทางเศรษฐกิจกับจีน โดยเฉพาะภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจในปี ค.ศ.1997 ด้วยสภาพความสำคัญดังกล่าว ทำให้มุมมองภัยคุกคามของสหรัฐอเมริกาและไทยที่มีต่อจีนแตกต่างกัน อีกทั้งกลไกภายในภูมิภาคทำให้ไทยลดการพึ่งพาสหรัฐอเมริกาน้อยลง แต่เพิ่มความสัมพันธ์กับจีนมากขึ้น เช่น ASEAN +3 ที่เกิดขึ้นภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจ โดยจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ได้เข้ามาให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ชาติอาเซียนเมื่อเปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกาที่มีท่าทีวางเฉยต่อสถานการณ์⁴⁸

อีกกรณีตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นว่า การขยายอิทธิพลของจีนมีผลต่อพันธมิตรของสหรัฐอเมริกาก็คือ การที่ประธานาธิบดีโรดริโก ดูเตอร์เต ของประเทศฟิลิปปินส์ได้รับการเลือกตั้งในปี ค.ศ.2016 ภายหลังจากที่ศาลอนุญาโตตุลาการกรุงเฮกตัดสินว่าจีนไม่สามารถอ้างสิทธิความเป็นเจ้าของทะเลจีนใต้ตามประวัติศาสตร์ได้ และประธานาธิบดีดูเตอร์เตเลือกที่จะไม่อ้างสิทธิจากคำตัดสินอันเป็นประโยชน์แก่ฟิลิปปินส์ แต่กลับหันไปยกระดับความสัมพันธ์กับจีน โดยเฉพาะด้านการค้า

⁴⁶ Nathan Freier, John Schaus, and William Braun, "The Indo-Pacific Military Problem," in *An Army Transformed: USINDOPACOM Hypercompetition and US Army Theater Design* (Carlisle, PA: US Army War College, 2020), 38.

กลยุทธ์พื้นที่สีเทา (Gray-zone Maneuver) คือ การที่ชาติที่แข่งขันการชิงอำนาจ ใช้วิธีใดๆ ที่อยู่ระหว่างการกระทำสงคราม กับสันติภาพ ทั้งโดยเปิดเผยและไม่เปิดเผย เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามที่ตนต้องการ

⁴⁷ Prasirtsuk, "An Ally at the Crossroads: Thailand in the US Alliance System," 125.

⁴⁸ Prasirtsuk, "An Ally at the Crossroads: Thailand in the US Alliance System," 120.

และประกาศอย่างเป็นทางการว่า “ขอแยกทางกับสหรัฐอเมริกา” โดยมีสัญญาการค้ามูลค่า 13.5 พันล้านดอลลาร์กับจีนเป็นแรงจูงใจ⁴⁹ ซึ่งต่อมาในปี ค.ศ.2020 ประธานาธิบดีดูเตอร์เตได้ตัดสินใจยกเลิกข้อตกลงการเยือนของกองกำลัง (Visiting Forces Agreement: VFA)⁵⁰ ซึ่งมีผลทำให้สหรัฐอเมริกาไม่สามารถส่งกำลังทหารเข้ามาในฟิลิปปินส์ได้ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อยุทธศาสตร์การปิดล้อมจีนของสหรัฐอเมริกา

นอกจากกรณีของฟิลิปปินส์แล้ว สถานการณ์ในทะเลจีนใต้ยังเป็นบททดสอบที่สำคัญในการดำเนินมหายุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาทั้งในด้านความเป็นเลิศทางทหารและการสร้างและรักษา ระบบพันธมิตร ท่าที่แข็งกร้าวของจีนต่อรัฐที่อ้างสิทธิเหนือพื้นที่ทะเลจีนใต้ และทะเลจีนตะวันออก ตลอดจนการสร้างเกาะเทียมในทะเลจีนใต้นั้นท้าทายแสนยานุภาพทางทหารโดยตรงต่อสหรัฐอเมริกา ในการเคลื่อนย้ายกำลังพลผ่านน่านน้ำสากลนั้น อีกทั้งการดำเนินกลยุทธ์กึ่งตามแบบของจีน มีผลกระทบโดยตรงต่อความเชื่อมั่นที่ชาติพันธมิตรมีต่อสหรัฐอเมริกา ยิ่งไปกว่านั้นผลประโยชน์ที่สำคัญยิ่งของสหรัฐอเมริกาเองคือเส้นทางการค้าทางทะเล สหรัฐอเมริกาก็มีความจำเป็นเหนือสิ่งอื่นใดในการเพิ่มบทบาทในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกทุกวิถีทาง⁵¹

เมื่อพิจารณาถึงอิทธิพลของจีนที่แผ่ขยายอย่างต่อเนื่องในภูมิภาคแล้ว สหรัฐอเมริกาก็มีความจำเป็นที่ต้องเสริมความสัมพันธ์กับพันธมิตรเดิมของตนเอง รวมทั้งแสวงหาหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ใหม่ที่มีศักยภาพในการดำเนินนโยบายสกัดกั้นการแผ่ขยายอิทธิพลของจีน ซึ่งสำหรับประเทศไทยนั้น ด้วยตำแหน่งที่ตั้งที่เป็น “ทรัพยากรสำคัญทางภูมิศาสตร์และยุทธศาสตร์ในแผ่นดินเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ไม่สามารถทดแทนได้” แม้ว่าสหรัฐอเมริกาจะได้พัฒนาความสัมพันธ์กับสิงคโปร์และ

⁴⁹ Ben Blanchard, "Duterte aligns Philippines with China, says U.S. has lost," *Reuters*, 20 October 2016, <https://www.reuters.com/article/us-china-philippines-idUSKCN12K0AS>.

⁵⁰ Derek Grossman, "China has lost the Philippines despite Duterte's best effort," *Foreign Policy*, 3 May 2021, <https://foreignpolicy.com/2021/05/03/philippines-south-china-sea-bri-duterte-xi-united-states-vfa-military-agreement-alliance/>.

⁵¹ The White House. Office of the Press Secretary, *Fact Sheet: Unprecedented U.S.-ASEAN Relations* (12 February 2016), <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2016/02/12/fact-sheet-unprecedented-us-asean-relations>.

เวียดนามแล้วก็ตาม⁵² ซึ่งที่ตั้งทางทหารที่สหรัฐอเมริกาได้ก่อสร้างไว้ในห้วงสงครามเย็นนั้น นอกจากจะใช้เป็นสถานที่ในการฝึกซ้อมผสมทางทหารในยามสงบแล้ว ยังเป็นที่ตั้งทางยุทธศาสตร์ที่เอื้อให้สหรัฐอเมริกาใช้เป็นฐานปฏิบัติการทางทหารได้ เช่น สนามบินอู่ตะเภาและฐานทัพอากาศลับ ซึ่งในห้วงปี ค.ศ.2000 ถูกใช้เป็นสนามบินสำหรับเติมเชื้อเพลิงให้กับอากาศยานที่ต้องไปปฏิบัติการในอิรักและอัฟกานิสถาน รวมถึงฐานปฏิบัติการช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมในเหตุการณ์ธรณีพิบัติในมหาสมุทรอินเดียในปี ค.ศ.2004⁵³

ด้วยความสำคัญของการตั้งทางภูมิศาสตร์ของไทย รวมถึงที่ตั้งทางทหารที่สหรัฐอเมริกาสามารถใช้เป็นที่ฝึกซ้อมผสมทางทหาร รวมถึงใช้เป็นฐานปฏิบัติการในการต่อต้านการแผ่ขยายอิทธิพลของจีนแล้วนั้น การฝึกซ้อมผสม Cobra Gold ที่เป็นกิจกรรมทางทหารขนาดใหญ่ที่สุดของสหรัฐอเมริกา จึงมีความสำคัญในฐานะเครื่องมือในการแสดงแสนยานุภาพทางทหารของสหรัฐอเมริกา ซึ่งจีนยังต้องอาศัยระยะเวลาในการสร้างความทันสมัยทางทหารอีกนานจึงจะเทียบเคียงได้ และทำให้จีนต้องเกิดความยับยั้งชั่งใจในการใช้กำลังทางทหารเพื่อบรรลุผลประโยชน์แห่งชาติ ดังนั้น ไม่เพียงแต่การฝึกซ้อมผสมทางทหาร Cobra Gold เท่านั้น การฝึกซ้อมผสมทางทหารกับชาติพันธมิตรอื่น ๆ ในภูมิภาคจึงมีความสำคัญในฐานะเครื่องมือในการดำเนินนโยบายดังกล่าวทั้งสิ้น⁵⁴

จากความสำคัญของการฝึกซ้อมผสม Cobra Gold ในภาวะดังกล่าว เมื่อเปรียบเทียบกับการยกเลิกการฝึกในปี ค.ศ.1992 แล้ว จะเห็นได้ว่าการทำรัฐประหารในปี ค.ศ.2006 และปี ค.ศ.2014 เป็นการพิจารณาโดยยึดถือแนวทางการดำเนินมหายุทธศาสตร์เป็นความสำคัญอันดับแรก โดยสหรัฐอเมริกาเลือกที่จะตัดเงินช่วยเหลือทางทหารจำนวน 24 ล้านดอลลาร์ แต่คงการให้ความช่วยเหลือด้านความมั่นคงบางอย่างซึ่งตอบสนองต่อผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ.2006⁵⁵ และมาตรการคว่ำบาตรที่ดู “รุนแรงกว่า” ที่รวมไปถึงความเป็นไปได้ในการย้ายสถานที่ฝึกซ้อมผสม

⁵² Enrico Fels, "Thailand: Bending with the wind again?," in *Shifting Power in Asia-Pacific: The Rise of China, Sino-US Competition and Regional Middle Power Allegiance* (London: Springer, 2016), 645.

⁵³ Chanlett-Avery, Dolven, and Mackey, *Thailand: Background and U.S. Relations*.

⁵⁴ Rapp-Hooper, *Shields of the Republic: the Triumph and Peril of America's Alliances*, 149.

⁵⁵ Review, "Congressional Control of Foreign Assistance to Post-Coup States," 2504.

Cobra Gold ในปี ค.ศ.2014⁵⁶ แต่ภายหลังกการรัฐประหารทั้งสองครั้ง การฝึกร่วมผสม Cobra Gold ยังคงดำเนินต่อไปแม้จะมีการลดจำนวนกำลังพลที่เข้าร่วม และตัดการฝึกสะเทินน้ำสะเทินบกออกไปเหลือเพียงแต่การฝึกให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมเท่านั้น⁵⁷ โดยสาเหตุที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาพิจารณาตัดสินใจดังกล่าวนั้น เกิดจากท่าทีของจีนที่มีต่อไทยอย่างชัดเจนว่า พร้อมแทนที่สหรัฐอเมริกา เช่น การให้การรับรองสถานะรัฐบาลของพลเอกสนธิ บุญยรัตกลินภายหลังกการรัฐประหารปี ค.ศ.2006 พร้อมทั้งเสนอเงินช่วยเหลือทางทหารเป็นจำนวน 49 ล้านดอลลาร์ หรือสองเท่าของจำนวนที่สหรัฐอเมริการะงับความช่วยเหลือ⁵⁸ หรือการเพิ่มจำนวนการฝึกผสมกับกองทัพปลดปล่อยประชาชนจีน (People's Liberation Army: PLA) จากเดิมที่มีเพียงการฝึกผสม Strike 2009⁵⁹ ซึ่งเป็นการฝึกของกองทัพบกด้านการต่อต้านการก่อการร้าย และ Blue Strike ของกองทัพเรือในปี ค.ศ.2010 โดยได้เพิ่มการฝึกผสม Falcon Strike ระหว่างกองทัพอากาศจีนและกองทัพอากาศไทยซึ่งเป็นชาติอาเซียนแรกที่ฝึกร่วมกับจีนในปี ค.ศ.2015 ในห้วงเวลาที่สหรัฐอเมริกากำลังพิจารณาว่าจะจัดการฝึกร่วมผสม Cobra Gold ในปี ค.ศ.2015 หรือไม่⁶⁰

สำหรับการฝึกร่วมผสม Cobra Gold นั้น กองทัพประชาชนจีนได้ให้ความสนใจมาอย่างต่อเนื่องในฐานะผู้สังเกตการณ์ และได้รับการเชิญให้เข้าร่วมการฝึกเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ.2014 โดยหน่วยปฏิบัติการพิเศษ 17 นายเข้าร่วมการฝึกดำรงชีวิตในป่า⁶¹ โดยหลังจากนั้นเป็นต้นมาจีนได้พยายามขยายขอบเขตการมีส่วนร่วมในการฝึกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตามทางสหรัฐอเมริกาในฐานะเจ้าภาพร่วมสงวนสิทธิจำกัดบทบาทของจีนให้เข้าร่วมการฝึกได้เฉพาะการให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัย (HADR) โดยเป็นการฝึกกู้ภัยและช่วยชีวิตผู้ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติเท่านั้น แสดงให้เห็นได้ว่า สหรัฐอเมริกายังมีความต้องการ

⁵⁶ Prasirtsuk, "An Ally at the Crossroads: Thailand in the US Alliance System," 121.

⁵⁷ Ian Storey, *Thailand's Post-Coup Relations with China and America* (ISEAS Publishing, 2015), 7.

⁵⁸ Storey, *Thailand's Post-Coup Relations with China and America*, 21.

⁵⁹ Zawacki, *Thailand : Shifting Ground between the US and a Rising China*, 292.

⁶⁰ Storey, *Thailand's Post-Coup Relations with China and America*, 22.

⁶¹ Minnie Chan, "Chinese troops join US-Thailand Cobra Gold military exercise," *South China Morning Post*, 11 February 2014, <https://www.scmp.com/news/china/article/1425918/chinese-troops-join-asia-us-drills-positive-step-amid-regional-tensions>.

ใช้การฝึกร่วมผสม Cobra Gold ในการตอบสนองนโยบายทางทหารอยู่ โดยสงวนการฝึกที่เป็น การรบตามแบบไว้ให้เพียงชาติพันธมิตรเท่านั้น⁶²

จากที่กล่าวมานั้น สามารถพิจารณาได้ว่า สหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญกับการฝึกร่วมผสม Cobra Gold ซึ่งเป็นการฝึกร่วมผสมทางทหารที่มีขนาดใหญ่ที่สุดการฝึกหนึ่ง เพราะกิจกรรมดังกล่าว ส่งผลต่อการดำเนินยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา ทั้งในด้านการมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางทหาร และ ด้านการสร้างและรักษาระบบพันธมิตร ดังนั้น แม้ประเทศไทยจะกระทำการรัฐประหารล้มล้าง การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยในปี ค.ศ.2006 และ ปี ค.ศ.2014 สหรัฐอเมริกาซึ่งถูกผูกมัดไว้ ด้วยกฎหมายและความคาดหวังของประเทศพันธมิตรในด้านความเป็นผู้นำและการส่งเสริมคุณค่า เสรีนิยมประชาธิปไตย เมื่อเผชิญกับบริบทการผงาดขึ้นสู่อำนาจของจีนซึ่งพร้อมจะใช้ทุกวิถีทางในการ แข่งขันชิงอำนาจในภูมิภาค กลับต้องประสบกับความยากลำบากในการตัดสินใจ เมื่อต้องเลือก ระหว่างคุณค่าเสรีนิยมประชาธิปไตยกับผลประโยชน์ด้านความมั่นคง สุดท้ายแล้ว สหรัฐอเมริกาย่อม ต้องเลือกผลประโยชน์ด้านความมั่นคง ซึ่งตอบสนองยุทธศาสตร์แห่งการเป็นเจ้ามหาอำนาจของ โลกที่สหรัฐอเมริกาเลือกดำเนินมาช้านานแล้วนั่นเอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁶² Malavet and Khoonnasee, Short Response for request to become full participant in exercise.

บทสรุป

การฝึกพร้อมผสมทางทหาร Cobra Gold เป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายทางทหารของสหรัฐอเมริกาที่มีความสำคัญต่อการดำเนินมหายุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาสองประการ ได้แก่ การذارงไว้ซึ่งความเป็นเลิศทางทหาร และการสร้างและรักษาไว้ซึ่งระบบพันธมิตร โดยการฝึกพร้อมผสมทางทหารเป็นกิจกรรมสำคัญที่ทำให้กำลังพลของสหรัฐอเมริกาและชาติพันธมิตรมีความพร้อมในการปฏิบัติการร่วมกัน เนื่องจากเทคโนโลยีทางทหารของสหรัฐอเมริกามีความซับซ้อนและมีมูลค่าสูง จำเป็นจะต้องมีการฝึกซ้อมอยู่เป็นประจำเพื่อให้กำลังพลทุกระดับมีทักษะและขีดความสามารถ พร้อมปฏิบัติการอยู่เสมอ อีกประการหนึ่ง การฝึกพร้อมผสมทางทหาร Cobra Gold ยังเป็นเครื่องมือในการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและชาติพันธมิตร ทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ชาติที่ไม่ใช่พันธมิตรเข้าร่วมการฝึก อีกทั้งเป็นการแสดงแสนยานุภาพทางทหารของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาค ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจต่อชาติพันธมิตรรวมถึงชาติที่มีแนวโน้มต้องการเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกา ว่าขีดความสามารถทางทหารของสหรัฐอเมริกานั้น สามารถปกป้องผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกาและชาติพันธมิตรได้

อนึ่ง การที่สหรัฐอเมริกาและไทย เป็นเจ้าภาพร่วมในการจัดการฝึกพร้อมผสมทางทหาร Cobra Gold มาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาเกือบสี่ทศวรรษนั้น ปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เป็นบททดสอบความสำคัญของการฝึกพร้อมผสมทางทหาร Cobra Gold ก็คือ การที่ประเทศไทยมีสถานการณ์ทางการเมืองที่ผันผวน มีการกระทำรัฐประหารล้มล้างรัฐบาลที่มาจากทางเลือกตั้งอยู่เนื่อง ๆ ทำให้สหรัฐอเมริกาซึ่งมีบทบาทเป็นผู้นำในการส่งเสริมคุณค่าแบบเสรีนิยมประชาธิปไตย เนื่องจากการส่งเสริมและรักษาคุณค่าแบบเสรีนิยมประชาธิปไตยนั้นก็เป็เป้าหมายในการดำเนินมหายุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาอีกประการหนึ่งเช่นกัน อีกทั้งข้อกำหนดของสหรัฐอเมริกาที่บังคับให้ฝ่ายบริหารต้องระงับการให้ความช่วยเหลือต่อชาติที่มีการกระทำรัฐประหาร ทำให้สหรัฐอเมริกา มีความจำเป็นต้องดำเนินการระงับการให้ความช่วยเหลือต่อประเทศไทยภายหลังการกระทำรัฐประหารในปี ค.ศ.2006 และ ปี ค.ศ.2014

จากสภาพที่ผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกามีความขัดแย้งกัน กล่าวคือ สหรัฐอเมริกามีความจำเป็นต้องทำการฝึกทางทหารเพื่อดำรงความพร้อมในการปฏิบัติการ และสร้างความเชื่อมั่นให้กับชาติพันธมิตร ในขณะที่เดียวกันก็ต้องแสดงบทบาทผู้นำในการส่งเสริมคุณค่าแบบเสรีนิยมประชาธิปไตยนี้เอง ทำให้การฝึกพร้อมผสมทางทหาร Cobra Gold ซึ่งสหรัฐอเมริกาเป็นเจ้าภาพ

ร่วมกับประเทศไทยถูกทบทวน ซึ่งในอดีต สหรัฐอเมริกาเคยยกเลิกการฝึกร่วมผสมทางทหาร Cobra Gold ไปแล้วครั้งหนึ่งเนื่องมาจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬในปี ค.ศ.1992 แต่การที่ สหรัฐอเมริกาไม่ยกเลิกการฝึก Cobra Gold ภายหลังการรัฐประหารในปี ค.ศ.2006 และปี ค.ศ.2014 นำมาสู่คำถามที่เป็นหัวใจของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ซึ่งจากการค้นคว้าจากเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่า แนวทางการปฏิบัติของสหรัฐอเมริกาที่ไม่อยู่กับร่องกับรอยนี้เป็นผลมาจากบริบทความมั่นคงและมุมมองภัยคุกคามที่สหรัฐอเมริกามีในขณะนั้น ๆ โดยในปี ค.ศ.1992 สหรัฐอเมริกาภายใต้ประธานาธิบดีจอร์จ บุช ผู้พ่อ (George H.W. Bush) อยู่ในห้วงเวลาที่สงครามเย็นถึงขั้นสุดลง และสหรัฐอเมริกามีสถานะเป็นเจ้ามหาอำนาจโลกแต่เพียงผู้เดียว มุมมองภัยคุกคามของสหรัฐอเมริกาจึงเน้นไปด้านอื่นที่ไม่ใช่รัฐชั่วตรงข้าม สหรัฐอเมริกาจึงสามารถส่งเสริมคุณค่าแบบเสรีนิยมประชาธิปไตยได้อย่างเต็มที่โดยปราศจากเงื่อนไขของการมีผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกัน ซึ่งต่างไปจากห้วงเวลาที่มีการกระทำรัฐประหารทั้งสองครั้งที่กล่าวมาแล้วอย่างยิ่ง

สาเหตุสำคัญที่ทำให้สหรัฐอเมริกาเกิดความยากลำบากในการตัดสินใจต่อการกระทำรัฐประหารทั้งสองครั้งของประเทศไทยก็คือ การที่สถานะเจ้ามหาอำนาจโลกของสหรัฐอเมริกาถูกท้าทายโดยการผงาดขึ้นของจีนในห้วงเวลาดังกล่าว โดยจีนได้แสดงท่าทีอย่างชัดเจนว่า ต้องการลดบทบาทของสหรัฐอเมริกาด้วยการเข้ามาแทนที่ ดังจะเห็นได้จากการยื่นข้อเสนอต่อประเทศไทยในห้วงเวลาเดียวกันกับที่สหรัฐอเมริกากำลังพิจารณาระงับความช่วยเหลือ สหรัฐอเมริกาซึ่งมีความจำเป็นต้องรักษาผลประโยชน์ทั้งในด้านความมั่นคง และด้านอุดมการณ์ จึงดำเนินนโยบายที่เห็นได้ชัดว่า สหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญต่อความมั่นคงมากกว่า โดยได้ตอบการกระทำรัฐประหารทั้งสองครั้งในเชิงสัญลักษณ์ และยังคงให้มีการฝึกร่วมผสมทางทหาร Cobra Gold ตามปกติ

เมื่อพิจารณาบริบทแวดล้อมที่ทำให้สหรัฐอเมริกาคัดสินใจดังกล่าว จะพบว่าสหรัฐอเมริกายังคงให้มีการฝึกร่วมผสมทางทหาร Cobra Gold เนื่องจากการฝึกทางทหารนี้ มีความสำคัญต่อการเสริมสร้างขีดความสามารถทางทหารของสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะหน่วยบัญชาการรวบรวม USINDOPACOM ซึ่งมีพื้นที่รับผิดชอบอยู่ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เมื่อกองทัพปลดปล่อยประชาชนจีนมีการพัฒนาขีดความสามารถอย่างต่อเนื่อง สหรัฐอเมริกาจึงมีความจำเป็นต้องคงการฝึกทางทหารที่อยู่ในภูมิภาคทั้งในแง่ของการป้องปราม และการเตรียมความพร้อมในการรบ

นอกจากการฝึกร่วมผสม Cobra Gold จะช่วยให้กำลังพลของสหรัฐอเมริกาได้มีการฝึกเพื่อเตรียมความพร้อมรบแล้ว การฝึกร่วมผสมทางทหาร Cobra Gold ยังเป็นเครื่องมือในการแสดง

แสนยานุภาพทางทหารของสหรัฐอเมริกาต่อชาติพันธมิตร และประเทศที่เข้าร่วมการฝึก เป็นการสร้างความมั่นใจต่อชาติพันธมิตรและประเทศอื่นที่เป็นคู่ขัดแย้งกับจีนในกรณีพิพาททะเลจีนใต้และ ตะวันออกว่าสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญต่อภูมิภาคนี้และ ทำให้ชาติพันธมิตรยังคงไว้วางใจต่อ พันธสัญญาที่สหรัฐอเมริกามี

จากความสำคัญของการฝึกร่วมผสมทางทหาร Cobra Gold ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า การฝึกร่วมผสมทางทหาร Cobra Gold มีความสำคัญในฐานะเครื่องมือในการ ดำเนินนโยบายที่ตอบสนองต่อมหายุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา ทั้งในด้านการการอ้างไว้ซึ่งความ เป็นเลิศทางทหาร และการสร้างและรักษาไว้ซึ่งระบบพันธมิตร

บรรณานุกรม

- AFP. "Us Cut More Thailand Aid." *Bangkok Post* (Bangkok), 25 June 2014 2014.
<https://www.bangkokpost.com/thailand/politics/417246/us-cuts-more-thailand-aid>.
- Bergsmann, Stefan. "The Concept of Military Alliance." In *Small States and Alliances*, 25-37. Physica, Heidelberg, 2001.
- Bernhardt, Jordan. "The Causes and Consequences of Joint Military " Doctor of Philosophy Dissertation, Stanford University, 2020.
- Blanchard, Ben. "Duterte Aligns Philippines with China, Says U.S. Has Lost." *Reuters*, 20 October 2016. <https://www.reuters.com/article/us-china-philippines-idUSKCN12K0AS>.
- "Cobra Gold 19: Royal Thai, Us Conduct First Ever Cyber Range." U.S. Indo-Pacific Command, 2019, accessed 8 July, 2021, <https://www.pacom.mil/Media/News/News-Article-View/Article/1763440/cobra-gold-19-royal-thai-us-conduct-first-ever-cyber-range/>.
- Chan, Minnie. "Chinese Troops Join Us-Thailand Cobra Gold Military Exercise." *South China Morning Post*, 11 February 2014.
<https://www.scmp.com/news/china/article/1425918/chinese-troops-join-asia-us-drills-positive-step-amid-regional-tensions>.
- Chanlett-Avery, Emma, Ben Dolven, and Wil Mackey. *Thailand: Background and U.S. Relations*. Congressional Reserce Service (Washington D.C.: 2015).
- "Colt-Cobra Gold 2020." *ลับลวงพรางแซนแนล*, 2020, accessed 8 July, 2021, <https://www.llpch.news/2020/02/27/41508/>.
- Cordesman, Anthoy H., Ashley Hess, and Nicholas S. Yarosh. *Chinese Military Modernization and Force Development: A Western Perspective*. Rowman & Littlefield, 2013.
- "Exercise - Indo-Pacific Command." Global Security accessed 8 July, 2021, <https://www.globalsecurity.org/military/ops/ex-pacom.htm>.
- "Explained: The Us Military's Global Footprint." TRTWORLD, 2021, accessed 7 July, 2021,

<https://www.trtworld.com/magazine/explained-the-us-military-s-global-footprint-45029>.

- Fels, Enrico. "Thailand: Bending with the Wind Again?". Chap. 11 In *Shifting Power in Asia-Pacific: The Rise of China, Sino-US Competition and Regional Middle Power Allegiance*, 637-95. London: Springer, 2016.
- Freier, Nathan, John Schaus, and William Braun. "The Indo-Pacific Military Problem." Chap. 6 In *An Army Transformed: Usindopacom Hypercompetition and Us Army Theater Design*, 37-42. Carlisle, PA: US Army War College, 2020.
- Frost, Frank. *The Coup in Thailand 23 February 1991: Background and Implications*. Department of the Parliamentary Library, 1990.
- Grossman, Derek. "China Has Lost the Philippines Despite Duterte's Best Effort." *Foreign Policy*, 3 May 2021. <https://foreignpolicy.com/2021/05/03/philippines-south-china-sea-bri-duterte-xi-united-states-vfa-military-agreement-alliance/>.
- "Cobra Gold 20: Opening Ceremony." U.S. Embassy & Consulate in Thailand, 2020, accessed 30 April 2021, https://th.usembassy.gov/cobra-gold-20-opening-ceremony/?_ga=2.50452329.1355102146.1619733835-254541229.1616307889.
- Hooker Jr, R.D. *The Grand Strategy of the United States*. National Defense University, Fort McNair, DC Institute for National Strategic Studies, 2014.
- "Islam in Southeast Asia: What Should Us Policymakers Know?". *Policy Bulletin* (2004). <https://stanleycenter.org/publications/pdb/SEAd04pb.pdf>.
- Joint United States Military Advisory Group Thailand Planner's Guide 2020*. Bangkok: JUSMAGTHAI, 2020.
- Kent, Ann E. "China's Participation in International Organisations." In *Power and Responsibilities in Chinese Foreign Policy*: Asia Pacific Press, 2001.
- Malavet, Joaquin F., and Parinya Khoonnasee. *Response for Request to Become Full Participant in Exercise*. Bangkok: Royal Thai Armed Forces, 2018.
- Manyin, Mark E., Stephen Daggett, Ben Dolven, Susan V. Lawrence, Michael F. Martin, Ronald O'Rourke, and Bruce Vaughn. *Pivot to the Pacific? The Obama Administration's "Rebalancing" toward Asia*. Congressional Research Service (2012).
- McInnis, Kathleen. *Defense Primer: Commanding U.S. Military Operations*. Congressional

- Research Service (2020).
<https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF10542/8>.
- News, AP. "U.S., Thailand Start Military Exercise." 10 May 1994.
<https://apnews.com/article/c00b60625587f93d3d87536fedfa6e32>.
- Porter, Patrick. "Why America's Grand Strategy Has Not Changed: Power, Habit, and the Us Foreign Policy Establishment." *International Security* 42.04 (2018): 9-46.
- Posen, Barry R. "Command of the Commons: The Military Foundation of Us Hegemony." *International Security* 28.1 (2003): 5-46.
- Prasirtsuk, Kittti. "An Ally at the Crossroads: Thailand in the Us Alliance System." In *Global Alliances: Comparing Us Alliances in the 21st Century*, 115-35, 2017.
- Rapp-Hooper, Mira. *Shields of the Republic: The Triumph and Peril of America's Alliances*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 2020.
- Review, Harvard Law. "Congressional Control of Foreign Assistance to Post-Coup States." *Harvard Law Review* 127, no. 8 (2014): 2499-520.
<http://www.jstor.org/stable/23742043>.
- Secretary, The White House. Office of the Press. *Fact Sheet: Unprecedented U.S.-Asean Relations*. (12 February 2016). <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2016/02/12/fact-sheet-unprecedented-us-asean-relations>.
- Smith, R. Jeffery. "Pentagon Suspends Thailand Exercise." *The Washington Post* (Washington, D.C.), 20 May 1992.
<https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1992/05/20/pentagon-suspends-thailand-exercise/71aa99ae-c620-4002-832c-f60e08ad4f52/>.
- Staats, Elmer B. *Improving the Effectiveness of Joint Military Exercises--an Important Tool for Military Readiness*. Comptroller General of the United States (U.S. Government Accountability Office, 1979).
<https://www.gao.gov/products/lcd-80-2>.
- Storey, Ian. *Thailand's Post-Coup Relations with China and America*. ISEAS Publishing, 2015.
- "Taking Stock of Us Military Alliances in Asia." *Global Asia*, 2017, accessed 3 August 2021,
https://www.globalasia.org/v12no4/cover/taking-stock-of-us-military-alliances-in-asia_robert-thomas.

Wesley, Michael. "Global Allies in a Changing World." In *Global Allies: Comparing Us Alliances in the 21st Century*: ANU Press, 2017.

Wolfley, Kyle. "Training Not to Fight: How Major Powers Use Multinational Military Exercise to Manage Strategy Uncertainty." Doctor of Philosophy, Cornell University, 2018.

Zawacki, Benjamin. *Thailand : Shifting Ground between the Us and a Rising China*. London, UK: Zed Books Ltd., 2017.

"คอบร้าโกลด์ 2020' เริ่ม 25 ก.พ.นี้ ทหาร 29 ประเทศ เข้าร่วมกว่า 9 พันนาย." ประชาไท, 2563, accessed 8 ก.ค., 2564, <https://prachatai.com/journal/2020/02/86361>.

ประชุมญาติ, พันเอกสุรศักดิ์. แนวทางการดำเนินการของสหรัฐฯ ต่อประเทศไทยกรณีปฏิบัติการปกครอง. (สำนักงานผู้ช่วยทูตทหารไทย-วอชิงตัน: พ.ศ.2549).

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นาวาอากาศโท สุวิทย์ ไททอง
วัน เดือน ปี เกิด	19 กรกฎาคม 2521
สถานที่เกิด	จังหวัดสกลนคร
วุฒิการศึกษา	-วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วิทยาการคอมพิวเตอร์), โรงเรียนนายเรืออากาศ พ.ศ.2545 -Master of Geographic Information Technology, University of Melbourne 2013 -Graduate Diploma of Military and Defense Studies, Australian National University 2017
ที่อยู่ปัจจุบัน	204/17 หมู่ที่ 1 ต.หลักหก อ.เมืองปทุมธานี จ.ปทุมธานี